

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Høringsnotat

Forslag til endringer i lov og forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven)

Institusjonsakkreditering, unntak fra fagskoleloven, dispensasjon fra opptakskrav, studenters rett til permisjon mv.

22.06.2023

Innhold

1	Innledning	5
2	Institusjonsakkreditering	5
2.1	Innledning	5
2.2	Dagens regler	6
2.3	Departementets vurdering	7
2.4	Departementets forslag	8
3	Unntak fra reglene i fagskoleloven.....	8
3.1	Innledning	8
3.2	Dagens regler	9
3.3	Departementets vurdering	9
3.3.1	Innledning.....	9
3.3.2	Unntak fra loven og nødvendige tilpasninger	10
3.3.3	Særlig om Forsvarets utdanninger.....	11
3.4	Departementets forslag	14
4	Dispensasjon fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring for opptak til fagskoleutdanning	15
4.1	Innledning	15
4.2	Dagens regler	16
4.3	Departementets vurdering	16
4.4	Departementets forslag	17
5	Permisjon og forbud mot gjengjeldelse ved varsling	17
5.1	Innledning	17
5.2	Dagens regler	17
5.3	Departementets vurdering	18
5.3.1	Rett til permisjon.....	18
5.3.2	Utsatt eksamen og permisjon ved fødsel og omsorg for barn – språklig endring 18	
5.3.3	Rett til å varsle om kritikkverdige forhold og forbud mot gjengjeldelse .	19
5.4	Departementets forslag	19
6	Andre endringer	20
6.1	Innledning	20

6.2	Akkreditering	20
6.2.1	Begrepet akkreditering	20
6.2.2	Søknadskarantene ved avvisning eller avslag	20
6.2.3	Systematisk kontroll med vilkår for akkreditering.....	21
6.2.4	Departementets og NOKUTs myndighet til å fastsette utfyllende bestemmelser 22	
6.3	NOKUTs tilsyn og saksbehandlingsregler.....	23
6.3.1	NOKUTs tilsyn	23
6.3.2	Fagskolenes bistands- og opplysningsplikt.....	24
6.3.3	Pålegg om retting	24
6.3.4	Bortfall av retten til å få behandlet søknad om akkreditering	25
6.3.5	Tilbaketrekking av akkreditering	26
6.4	Studiepoeng.....	27
6.4.1	Dagens regler.....	27
6.4.2	Departementets vurdering	27
6.4.3	Departementets forslag.....	27
6.5	Vilkår for treårig fagskoleutdanning.....	28
6.5.1	Dagens regler.....	28
6.5.2	Departementets vurdering og forslag	28
6.6	Skikkethet og skikkethetsnemnd.....	28
6.6.1	Dagens regler.....	28
6.6.2	Departementets vurdering	28
6.6.3	Departementets forslag.....	28
6.7	Falske dokumenter ved søknad om opptak og om godkjenning av utenlandsk utdanning.....	29
6.7.1	Dagens regler.....	29
6.7.2	Departementets vurdering	29
6.7.3	Departementets forslag.....	29
6.8	Behandling av personopplysninger.....	30
6.8.1	Dagens regler.....	30
6.8.2	Departementets vurdering	31
6.8.3	Departementets forslag.....	33

7	Økonomiske og administrative konsekvenser	34
7.1	Institusjonsakkreditering	34
7.2	Unntak fra reglene i fagskoleloven	34
7.3	Dispensasjon fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring for opptak til fagskoleutdanning.....	34
7.4	Permisjon og forbud mot gjengjeldelse ved varsling.....	35
7.5	Andre endringer	35
8	Forslag til endringer i lov og forskrift	35
8.1	Lov om høyere yrkesfaglig utdanning	35
8.2	Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning.....	40

1 Innledning

Kunnskapsdepartementet sender med dette et forslag om endringer i fagskoleloven og fagskoleforskriften på alminnelig høring.

Forslaget innebærer å åpne opp for at fagskoler kan søke om institusjonsakkreditering, og dermed gis fullmakt til å etablere fagskoleutdanninger. Nærmere vilkår og kriterier vil bli utredet og fastsatt i forskrift.

Etter Sjøforsvarets pilot med minedykkerutdanningen ønsker Forsvaret et permanent unntak fra fagskoleregelverket slik at deres kurs og utdanninger kan bli akkreditert som fagskoleutdanninger. Kunnskapsdepartementet foreslår derfor en generell unntakshjemmel i loven.

Videre inneholder forslaget en hjemmel for å kunne gi dispensasjon fra kravet om generell studiekompetanse for å få opptak til fagskoleutdanning i særskilte tilfeller. Universitets- og høyskoleloven har en regel som gir institusjonene en snever adgang til å gi dispensasjon fra kravet om generell studiekompetanse for å få opptak til universiteter og høyskoler. Departementet ønsker å fastsette en liknende bestemmelse for fagskolene. Dette vil medføre at søkere som har nødvendige faglige forutsetninger for å gjennomføre utdanningen i særskilte tilfeller kan få opptak, selv om de ikke har fullført og bestått videregående opplæring.

Departementet foreslår en generell rett til permisjon for fagskolestudenter og et forbud mot gjengjeldelse ved varsling. Som en oppfølging av NOU 2020: 3 Ny universitets- og høyskolelov har reglene for læringsmiljø og permisjon blitt foreslått endret.

Departementet foreslår å endre tilsvarende regler i fagskoleloven.

Departementet foreslår også enkelte andre endringer i fagskoleloven og fagskoleforskriften. Dette omfatter lovhemler for tiltak i forbindelse med akkreditering som i dag er regulert i forskrift, en ny bestemmelse om NOKUTs tilsyn som hjemler enkelte forskriftsregler med noen endringer, en tydeliggjøring av forskriftshjemler om studiepoeng og treårig fagskoleutdanning, samt justeringer av enkelte bestemmelser for å sikre samsvar med forslag til ny lov om universiteter og høyskoler i Prop. 126 L (2022–2023) der det er hensiktsmessig.

2 Institusjonsakkreditering

2.1 Innledning

Departementet mener det er hensiktsmessig å endre fagskoleloven for å åpne for å gi fagskoler institusjonsakkreditering. I dag er det bare akkreditering av fagskoleutdanninger og fagområder som er regulert.

Forslaget er en del av regjeringens tillitsreform, der retten til å akkreditere nye fagskoleutdanninger flyttes fra NOKUT til den enkelte institusjonsakkrediterte fagskole.

I NOU 2019: 12 *Lærekraftig utvikling – Livslang læring for omstilling og konkurranseevne* anbefalte Markussen-utvalget¹ å gjøre det mulig for fagskoler å søke om selvakkrediteringsrett på alle fagområder, ved å etablere institusjonsakkreditering for fagskoler. Utvalget påpekte at et slikt tiltak vil bedre fagskolenes fleksibilitet og omstillingsdyktighet.

Akkreditering av fagskoleutdanning ble innført ved fagskoleloven² i 2003. Det ble da betegnet som godkjenning. Ved lovendring i 2007 ble det åpnet for fagområdeakkreditering med videre fullmakter innenfor gitte fagområder. Det første fagområdet ble imidlertid ikke akkreditert før i 2012.

Den nye fagskoleloven som ble vedtatt i 2018 videreførte reglene om akkreditering av fagskoleutdanninger og fagområder.

2.2 Dagens regler

Akkreditering av fagskoler og fagskoleutdanning er regulert i fagskoleloven § 5.³ Bestemmelsen fastslår at NOKUT har ansvar for akkreditering av utdanninger i høyere yrkesfaglig utdanning. Alle institusjoner som har en akkreditert fagskoleutdanning, kan kalle seg fagskole. Akkreditering er en faglig vurdering av om en fagskole eller en fagskoleutdanning oppfyller vilkår gitt av departementet og NOKUT, og akkreditering er et vilkår for å kunne tilby fagskoleutdanning. Akkreditert fagskoleutdanning skal være i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR).⁴

I dag kan fagskoler søke NOKUT om akkreditering av fagskoleutdanninger og fagområder. Fagskolene som har fagområdeakkreditering, har fått fullmakter til selv å akkreditere fagskoleutdanninger innenfor et definert fagområde. Dette gir en større autonomi til fagskolene, og gjør det enklere og mer fleksibelt å opprette etterspurte fagskoleutdanninger.

NOKUT fører tilsyn med akkreditering av fagskoleutdanning, fagområde og fagskolenes kvalitetsarbeid. Forskrift 11. juli 2019 nr. 1005 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleforskriften) gir regler om akkreditering og kvalitetssikring. Forskriften fastsetter vilkårene for akkreditering for fagområde, og saksbehandlingsregler for tilsyn med kvaliteten i akkrediterte fagområder. NOKUTs forskrift 23. april 2020 nr. 853 om akkreditering av og tilsyn med høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoletilsynsforskriften) fastsetter nærmere krav til et akkreditert fagområde, om avgrensning av fagområdet, fagmiljøet tilknyttet fagområdet og samarbeid med yrkesfeltet.

¹ [NOU 2019: 12 Lærekraftig utvikling - Livslang læring for omstilling og konkurranseevne- regjeringen.no, punkt 11.4.](#)

² Lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoler

³ Lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning.

⁴ Forskrift 8. november 2017 nr. 1846 om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, se [Lovdata.](#)

2.3 Departementets vurdering

Departementet mener at en institusjonsakkreditering kan gi fagskolene mulighet til raskere å opprette fagskoleutdanninger i takt med arbeidslivets behov, og dermed bidra til bedre samsvar mellom tilbud og etterspørsel av relevant og fleksibel utdanning.

Institusjonsakkreditering anses som det naturlige neste steget for en sektor i sterk vekst med flere godt etablerte fagskoler. Dette er særlig aktuelt for de fagskolene som i dag har kommet lengst i å etablere systemer for kvalitetskontroll gjennom én eller flere fagområdeakkrediteringer.

Av totalt 57 fagskoler har 9 av dem i dag fagområdeakkrediteringer.⁵ Til sammen har disse 9 fagskolene 17 fagområdeakkrediteringer, de fleste innen helse- og oppvekstfag og tekniske fag.⁶ I 2017 var kun to fagområder akkreditert.

Nå har flere fagskoler enn tidligere fått erfaring med å akkreditere egne fagskoleutdanninger på grunnlag av fagområdeakkreditering, og departementet mener det er naturlig å åpne opp for at fagskoler kan søke om å få fulle fullmakter til å opprette, endre og legge ned egne fagskoleutdanninger. Flere fagskoler etterspør nå dette for å få økt fleksibilitet i akkrediteringen av utdanninger.

Departementet mener at institusjonsakkreditering er et godt supplement til de eksisterende akkrediteringsmulighetene for fagskoler. Høyere yrkesfaglig utdanning består av et vidt spenn av fagskoler og utdanninger i både størrelse og ambisjoner. For å bevare mangfoldet, mener departementet det er behov for å beholde ordningene for akkreditering av fagskoleutdanninger og fagområder.

Det vil være nødvendig å stille særskilte vilkår for at en fagskole kan bli institusjonsakkreditert, det vil si akkreditert med fulle fullmakter. Ordningen vil gi fagskoler med institusjonsakkreditering adgang til selv å akkreditere og opprette egne fagskoleutdanninger, endre disse og (fortsatt) legge ned egne fagskoleutdanninger. Disse fagskolene vil i større grad enn i dag kunne forvalte egen studieportefølje. Departementet mener at nærmere vilkår og kriterier for hva som er nødvendig for å få en institusjonsakkreditering, bør fastsettes i forskrift på samme måte som øvrige akkrediteringsordninger for høyere yrkesfaglig utdanning. Det samme gjelder regler for tilsyn med institusjonsakkreditering.

En utvidelse av ordningen med akkreditering til å inkludere institusjonsakkreditering kan på kort sikt innebære et økt behov for søknadsbehandling hos NOKUT. På lengre sikt antar departementet imidlertid at tiltaket vil redusere mengden søknadsbehandling for NOKUT, samtidig som fagskolene med institusjonsakkreditering vil kunne opprette nye fagskoleutdanninger raskere. I tillegg vil det kunne ha en positiv effekt på søknadskøen at det etableres flere fagområdeakkrediteringer. Samtidig bør økte fullmakter for fagskolene følges opp med mer tilsyn med akkrediteringer og kvalitetsarbeid.

⁵ DBH-F: <https://fagskole.hkdir.no/stat>

⁶ Pr. våren 2023 – [Akkrediterte fagområde | Nokut](#)

Departementet vil gi NOKUT i oppdrag å utrede og utforme forslag til vilkår og kriterier for institusjonsakkreditering, som deretter vil bli sendt på alminnelig høring.

Departementet mener at kravene for institusjonsakkreditering bør se hen til de eksisterende kravene for å få akkreditert fagskoleutdanninger og fagområder, men også kravene til institusjonsakkreditering i høyere utdanning. Det vil blant annet være naturlig å vurdere om fagskolen har et godkjent kvalitetsarbeid og krav til fagskolens virksomhet og organisasjon, samt vurdere å stille krav om at fagskolen har akkrediteringer av fagområde fra før, ettersom den da har erfaring med å akkreditere egne fagskoleutdanninger.

Departementet ber høringsinstansene om innspill til hvilke vilkår og kriterier som bør gjelde for at fagskoler skal kunne få institusjonsakkreditering. Disse innspillene vil NOKUT kunne bruke i sitt utredningsarbeid.

2.4 Departementets forslag

Departementet foreslår

- Å åpne opp for at fagskoler skal kunne søke NOKUT om å bli institusjonsakkreditert og med det få fullmakt til å etablere, endre og legge ned fagskoleutdanninger
- Å innføre hjemmel for departementet til å fastsette nærmere vilkår og kriterier for institusjonsakkreditering i forskrift og for NOKUT til å fastsette utfyllende bestemmelser

Se forslag til endringer i fagskoleloven § 5, ny § 5 a og fagskoleforskriften § 54.

3 Unntak fra reglene i fagskoleloven

3.1 Innledning

Departementet har gitt enkelte unntak fra fagskoleloven med forskrifter etter fagskoleloven § 40. Denne bestemmelsen åpner opp for å gi unntak i forbindelse med tidsavgrensede organisatoriske eller pedagogiske forsøk. I forbindelse med slike forsøk har departementet erfart at det kan være hensiktsmessig å gi permanente unntak fra loven med forskrifter. Disse unntakene vil gjelde for helt spesielle fagskoleutdanninger som ikke lar seg gjennomføre uten noen få unntak fra regelverket, slik forsøkene har hatt behov for.

I tråd med Hurdalsplattformen ønsker regjeringen å legge til rette for at yrkesfag og praktiske utdanninger og ferdigheter skal få økt anerkjennelse, og gi fagskolene en viktigere rolle i arbeidet med livslang læring. Dette er en ambisjon som blant annet setter fart og retning på arbeidet med å videreutvikle Forsvarets fag- og funksjonsutdanning. Prop. 14 S (2020–2021) *Evne til forsvar – vilje til beredskap – Langtidsplan for forsvarssektoren* beskriver flere konkrete tiltak som kan bidra til slik utvikling.

Sjøforsvaret har nylig hatt en pilot for minedykkerutdanning der de fikk unntak fra enkelte regler i fagskoleloven etter § 40. De gode erfaringene Sjøforsvaret gjorde seg i arbeidet med dette forsøket har ført til at Forsvaret ønsker å få flere av sine utdanninger akkreditert som fagskoleutdanninger, slik at personer med utdanning kan dokumentere sin erfaring og kompetanse fra Forsvaret i arbeidslivet ellers. For å fortsette arbeidet med å få sine utdanninger akkreditert, er Forsvaret avhengig av permanente unntak fra fagskoleloven.

3.2 Dagens regler

Fagskoleloven § 40 gir hjemmel til å gi unntak fra loven og forskriftene til loven i forbindelse med tidsavgrensede organisatoriske eller pedagogiske forsøk. Departementet har gitt unntak for noen forsøksordninger, blant annet Sjøforsvarets pilot for minedykkerutdanning, se punkt 3.3.3.

Fagskoleloven § 2 om virkeområde åpner i dag ikke for permanente unntak fra loven, eller for at loven kan gis delvis anvendelse for fagskoler som ikke kan følge fagskoleregelverket i sin helhet. Fagskoleloven § 2 angir lovens stedlige virkeområde. Loven gjelder for akkreditert fagskoleutdanning og fagskolevirksomhet i riket.

Fagskoleloven og dens struktur er inspirert av universitets- og høyskoleloven (uhl.), og det er derfor naturlig å se hen til dette regelverket. Det også for å gi mest mulig like rammer for de to sektorene, der det er hensiktsmessig og mulig. Etter uhl. § 1-2 tredje ledd kan Kongen på grunnlag av en faglig vurdering fra NOKUT bestemme at enkelte av lovens regler skal gjelde tilsvarende for andre institusjoner. I medhold av denne bestemmelsen er det gitt egne forskrifter om hvilke av lovens regler som gjelder for Forsvarets høgskole, Politihøgskolen og Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter (KRUS), såkalte tilpasningsforskrifter. Denne hjemmelen er foreslått omformulert i forslag til ny universitets- og høyskolelov, se Prop. 126 L (2022–2023). Innholdet i bestemmelsen vil være det samme. I forslag til ny universitets- og høyskolelov § 1-2 tredje ledd bokstav a kan Kongen gi forskrift om unntak fra lovens regler for enkelte institusjoner som tilbyr høyere utdanning.

3.3 Departementets vurdering

3.3.1 Innledning

Departementet ønsker å legge til rette for gode og varierte fagskoleutdanninger, som kan dekke bredden i arbeidslivets behov for kompetanse. Fagskoleutdanningene skal imøtekomme behovet for kvalifisert arbeidskraft i samfunnet. Gjennom arbeidet med forsøk etter fagskoleloven § 40 har departementet erfart at en tilbyder av fagskoleutdanning kan tilby gode fagskoleutdanninger, selv om det er gitt unntak for enkelte regler i fagskoleregelverket. Dette kan eksempelvis være en tilbyder som har en særegen organisering som av ulike grunner ikke enkelt kan tilpasses kravene i fagskoleregelverket, slik som Forsvaret.

I forbindelse med det tidsavgrensede pilotprosjektet til Sjøforsvaret, innvilget Kunnskapsdepartementet enkelte unntak og tilleggskrav. Dette omfattet blant annet unntak fra det samordnede opptaket, krav til sikkerhetsklarering før opptak, krav til gjennomført rekruttskole før opptak, krav til særskilte opptaksprøver og medisinske krav, mulighet for å gjennomføre en skikkethetsvurdering under utdanningen, samt spesifikke unntak knyttet til organisering. Erfaringene fra Sjøforsvarets pilot for minedykkerutdanning har synliggjort at dagens fagskolelov ikke legger til rette for akkreditert fagskoleutdanning i Forsvaret. I tillegg er det enkelte aspekter ved Forsvarets utdanninger, for eksempel knyttet til organisasjonsform og spesielle opptakskrav, som ikke lar seg forene med eksisterende lover og forskrifter for fagskoleutdanning. Departementet vurderer derfor at det kan være behov for å legge til rette for permanente unntak fra fagskoleloven, slik at tilbydere som for eksempel Forsvaret kan tilby sine utdanninger som akkreditert fagskoleutdanning.

3.3.2 Unntak fra loven og nødvendige tilpasninger

For å kunne legge til rette for permanente unntak fra fagskoleloven er departementets vurdering at fagskoleloven bør endres slik at den åpner for at det kan gis unntak fra loven.

Departementet har sett hen til hvordan tilpasninger til universitets- og høyskoleloven er regulert i uhl. § 1-2 tredje ledd. Her er utgangspunktet at forskriftene som gis med hjemmel i bestemmelsen skal angi hvilke av lovens regler som gjelder for den enkelte høyskole. I forslag til ny universitets- og høyskolelov § 1-2 tredje ledd bokstav a, jf. Prop. 126 L (2022–2023), er bestemmelsen motsatt formulert, slik at lovens regler som hovedregel skal gjelde, men bestemmelsen åpner opp for unntak fra loven. Departementet mener det foretrukne er om ordlyden tydeliggjør at utgangspunktet er at fagskoleloven gjelder, og at det er unntakene fra loven som særskilt fastsettes.

Departementet vurderer at det er mest hensiktsmessig å regulere et generelt unntak fra loven, og ikke et særskilt unntak for Forsvarets fagskoleutdanninger, selv om det primært er Forsvaret som har ønsket å få permanent unntak. Departementet vurderer at det også i fremtiden kan være andre tilbydere som på samme måte som Forsvaret ikke har en organisering og struktur som passer med fagskoleregelveket, og at det derfor er mest hensiktsmessig at unntaket er generelt utformet. Det er heller ikke hensiktsmessig å innføre egne regler for Forsvaret i fagskoleloven. Departementet ber om innspill fra høringsinstansene til dette.

Et eventuelt generelt unntak fra loven bør reguleres i § 2 om lovens virkeområde. Denne bestemmelsen sier noe om hvem loven gjelder for og hvor den gjelder. Unntaket i universitets- og høyskoleloven er også regulert i regelen om virkeområde.

For å ha kontroll på hvilke tilbydere som skal få unntak fra loven, mener departementet at det bør være opp til Kunnskapsdepartementet å fastsette i forskrift hvem som skal få unntak fra loven. Myndigheten kunne alternativt vært lagt til Kongen.

Det skal være en høy terskel for å gi unntak fra fagskoleloven. Om unntak skal gis vil avhenge av en skjønnsmessig vurdering. Den aktuelle tilbyderen av utdanning må

sannsynliggjøre at ikke alle reglene i loven kan oppfylles, og at utdanningene imøtekommer behovet for kvalifisert arbeidskraft i samfunnet, jf. fagskoleloven § 4 andre ledd. Videre vil lovens formål være styrende for i hvor stor grad det bør åpnes opp for unntak. Det avgjørende er at kvaliteten på fagskoleutdanningene er god, og at kravene til kvalitet i lov og forskrift er oppfylt.

Fagskoleloven søker å legge til rette for utdanning av høy kvalitet og skal sikre studentenes rettigheter underveis i utdanningen. Det er derfor flere regler det ikke vil være aktuelt å gi unntak fra. Blant annet er det ikke aktuelt å gi unntak for grunnleggende krav til fagskoleutdanningen eller slippe opp på kvalitetskrav.

Det er viktig at en fagskole og fagskoleutdanning beholder sin egenart, og at nivået på utdanningene opprettholdes. Fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning som ligger på nivå over videregående opplæring. Fagskoleutdanning skal gi kompetanse som kan tas i bruk for å løse oppgaver i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak. Utdanningen skal være praksisnær og imøtekomme behovet for kvalifisert arbeidskraft i samfunnet. Fagskoleutdanning skal bygge på kunnskap og erfaring fra ett eller flere yrkesfelt og være i samsvar med relevante pedagogiske, etiske, kunstfaglige og vitenskapelige prinsipper. Dette er ufravikelige prinsipper.

Departementet mener det ikke er hensiktsmessig å legge opp til en tilsvarende ordning som følger av uhl. § 1-2 tredje ledd, hvor saken fremlegges for NOKUT i forkant og hvor NOKUT avgir en rådgivende uttalelse.

Med eventuelle unntak fra loven, kan det i enkelte tilfeller være behov for å fastsette nødvendige tilpasninger til loven i forskrift. Eksempelvis kan en fagskole ha behov for unntak fra regler om opptak, men ønsker å fastsette egne opptaksregler i forskrift. Departementet legger til grunn at unntakshjemmelen gir adgang til dette, og dette er tydeliggjort i forslaget til lovbestemmelse. Dette er også lagt til grunn for unntaket i universitets- og høyskoleloven, se Prop. 126 L (2022–2023). Tilpasningene som kan fastsettes i forskrift må ligge innenfor lovens rammer.

3.3.3 Særlig om Forsvarets utdanninger

3.3.3.1 Innledning

Forsvarets utdanningsordning består av nivådannende utdanning, fag- og funksjonsutdanning, samt etter- og videreutdanning. Nivådannende utdanning er utdanning som kvalifiserer den ansatte til tjeneste på ulike nivåer i Forsvaret. Fag- og funksjonsutdanning (FFU) er målrettet utdanning for å kvalifisere den enkelte til å kunne utøve en funksjon eller operere et våpensystem innenfor et bestemt fagområde eller bransje. FFU er Forsvarets samlebetegnelse for fagutdanning, fagopplæring og funksjonsrettet utdanning og opplæring.

Det meste av fag- og funksjonsrettet utdanning gis ved Forsvarets våpenskoler. Våpenskolene gjennomfører ca. 3800 kurs av kortere og lengre varighet årlig, for omtrent 38 000 kursdeltakere. Fordi disse utdanningene ikke er akkreditert som formell utdanning, og fordi det ikke finnes et enhetlig system som gir oversikt over disse utdanningene og

hvem som mottar de, er imidlertid svært mye av kompetansen som gis i Forsvaret i dag usynlig for samfunnet forøvrig. Utenfor forsvarssektoren er det lite kunnskap om kompetansen som gis gjennom Forsvarets utdanninger, eller hvordan samfunnet for øvrig og den enkelte kan nyttiggjøre denne kompetansen utover Forsvaret.

For å belyse hvilke typer unntak det kan være aktuelt å gi, vil departementet i det videre belyse noen av unntakene Forsvaret har synliggjort, for at de skal kunne tilby akkreditert fagskoleutdanning.

3.3.3.2 Forsvarets utdanninger som akkreditert fagskoleutdanning

Akkreditering av Forsvarets utdanninger vil kunne være en viktig dimensjon av kvalitetssikring. Kursene vil da være underlagt et regelverk og et system. I tillegg vil skolene og utdanningene være gjenstand for tilsyn av NOKUT, jf. fagskoleloven § 5 første ledd.

Forsvarets utdanninger er et godt komplement til øvrig nasjonal kompetanseproduksjon. Akkreditering vil innebære en synliggjøring av kompetansen og kompetanseproduksjonen i Forsvaret. En person med fagskoleutdanning har en kompetanse som er kvalifiserende i sivil sammenheng, både nasjonalt og internasjonalt. I tillegg til verdien kvalifiserende utdanning har for den enkelte, vil samfunnet lettere kunne se verdien av – og kunne utnytte – kompetansen til de som kommer fra Forsvaret dersom utdanningene er akkreditert. Forsvaret skal som hovedregel ikke tilby utdanninger som tilbys sivilt. Det er likevel svært mange av Forsvarets utdanninger som har stor nytteverdi i samfunnet utenfor Forsvaret, og for personene med disse utdanningene i det sivile liv.

3.3.3.3 Behovene for unntak

Fagskoleloven § 10 oppstiller regler om sammensetningen av styret ved akkrediterte fagskoler. For Forsvarets del er det særskilte forhold ved organiseringen av Forsvarets skoler som kan begrunne et behov for unntak fra fagskoleloven § 10 om styrets sammensetning, slik at styremedlemskap kan være knyttet til spesifikke stillinger. Bakgrunnen for dette er at det kan være hensiktsmessig at skolene i Forsvaret registreres i enhetsregisteret og organiseres under respektive styrer under eieren. Eksempelvis kan en se for seg at Sjøforsvarets våpenskole, KNM Tordenskjold (KNMT), registreres i enhetsregisteret, og organiseres under et styre med hensyn til utdanningsvirksomheten. Eiers representanter i et slikt styre vil typisk være knyttet til spesifikke stillinger utpekt av eieren. For KNMT vil typiske representanter for eier i styret kunne være sjef Marinen, sjef Kystvakten, nestkommanderende Marinen, nestkommanderende Kystvakten og så videre. Tilsvarende kan være hensiktsmessig for andre skoler i Forsvaret. Dette vil kunne effektivt ivareta styrets ansvar knyttet til formålet med fagskoleloven som beskrevet i formålsbestemmelsen, jf. fagskoleloven § 1, samt styrets spesifikke oppgaver i samsvar med § 9 om styrets ansvar.

For Forsvarets høyskole er det oppstilt egne regler om styrets sammensetning i tilpasningsforskriften, jf. forskrift om delvis anvendelse av universitets- og høyskoleloven for Forsvarets høyskole og om nemnder § 2 bokstav h. Styremedlemskap knyttet til spesifikke stillinger er gjort for styret ved Forsvarets høyskole.

Det kan også være hensiktsmessig at Forsvarets skoler gis unntak fra fagskoleloven § 12 første ledd om at det er styret som ansetter rektor. Det er Forsvarssjefen som har ansettelsesmyndigheten for militært tilsatte, og gjennom et unntak fra fagskoleloven § 12 kan ansettelse av rektor ved Forsvarets skoler kan følge det alminnelige ansettelsessystemet i Forsvaret. Organiseringen av fagutdanningen og de militære stilingene bør være sammenfallende, slik at sjefen for skolen også bør kunne være rektor for fagutdanningen.

Enkelte av Forsvarets utdanninger vil være egnet til å være en del av det samordnede opptaket, men det vil være utdanninger der ordinære frister gjennom Samordna opptak ikke er hensiktsmessig, eller der personellet kan være skjermet. Departementet vurderer det som nødvendig med mulighet for unntak fra kravet til det samordnede opptaket for Forsvarets fagskoleutdanninger.

Forsvaret kan ha behov for å skjerme enkelte avdelinger, herunder ansatte og elever ved disse avdelingene, av hensyn til nasjonale sikkerhetsinteresser. Et slikt skjermingsbehov kan vanskelig ivaretas dersom Forsvarets skoler med et slikt behov er underlagt en plikt til å rapportere inn til Database for statistikk om fagskoleutdanning etter § 42. Selv om loven åpner opp for at departementet kan gi fagskoler fritak fra plikten til å rapportere opplysninger om søkere, kan enkelte av Forsvarets fagskoler ha behov for å være unntatt plikten til å rapportere også om ansatte og studenter ved fagskolene. Det kan derfor være behov for at Forsvaret er unntatt fra plikten til å rapportere etter fagskoleloven § 42.

I forbindelse med pilotprosjektet søkte Forsvarsdepartementet på vegne av Sjøforsvaret om å kunne stille sikkerhetsklarering, medisinske krav, opptaksprøver og forutgående rekruttskole som opptakskrav. Det ble da avdekket at ikke alle disse opptakskravene nødvendigvis omfattes av fagskoleforskriften § 7.

Forsvarets skoler kan ha behov for å stille krav til opptaksgrunnlag og opptakskrav ut over det som følger av fagskoleloven § 16 om opptak og fagskoleforskriften § 7 fjerde ledd om spesielle opptakskrav. Forsvaret gjennomfører et stort antall utdanninger for å kvalifisere personell til yrket og til spesifikke stillinger. For enkelte av Forsvarets skoler kan det være nødvendig å stille særskilte opptakskrav tilpasset den enkelte utdanningen. For eksempel sjømannstest for utdanninger rettet mot maritime enheter eller andre særskilte medisinske krav tilpasset den enkelte utdanning.

Et annet eksempel på et nødvendig opptakskrav for Forsvarets skoler er krav om sikkerhetsklarering etter sikkerhetsloven kapittel 8 om personellsikkerhet. Sikkerhetsklarering gjelder generelt for tjeneste i Forsvaret, og er også relevant for ansatte og studenter ved fagskolene i Forsvaret. Utdanningene ved Forsvarets skoler vil gjennomføres på militært område og innholdet i utdanningene innebærer ofte tilgang til sikkerhetsgradert informasjon. Det er derfor nødvendig for Forsvaret å kunne stille gyldig sikkerhetsklarering som opptakskrav for Forsvarets skoler, på lik linje med at det er oppstilt som et opptakskrav for akkreditert utdanning ved Forsvarets høgskole, jf. forskrift om opptak, studier og vurdering ved Forsvarets høgskole § 7-1.

Dersom en student mister sikkerhetsklareringen under utdanningen, innebærer det at vedkommende ikke lenger kan gis tilgang til sikkerhetsgradert informasjon og i mange tilfeller heller ikke gis tilgang til militært område uten følge. Dette vil for flere av Forsvarets skoler kunne medføre at studenten ikke kan gis tilgang til nødvendig undervisning og pensum, og heller ikke får tilgang til fagskolens lokaler. Mangel på sikkerhetsklarering kan derfor føre til at studenten ikke får mulighet til å fullføre utdanningen.

Dette betyr at det for Forsvarets skoler også vil være nødvendig å kunne stille krav om for eksempel gyldig sikkerhetsklarering underveis i utdanningen. For flere av Forsvarets utdanninger vil det på samme måte kunne være behov for at krav som stilles ved opptak, også må kunne kreves underveis i utdanningen for å beholde studieplassen. Eksempelvis er helsekravene for minedykkere etablert for å sikre dykkernes helse og sikkerhet i forbindelse med arbeid under vann.

For minedykkerutdanningen ble bortfall av sikkerhetsklarering eller autorisasjon fastlagt som et tilleggskrav for skikkethetsvurdering i forbindelse med piloten.

Departementet har vurdert å innta de særskilte opptakskravene Forsvarets skoler har behov for i fagskoleforskriften § 7. En slik endring av fagskoleforskriften vil innebære at Forsvarets skoler kan stille disse kravene ved opptak, men endringen vil ikke ivareta behovet for at kravene også kan stilles underveis i utdanningen for å beholde studieplassen. Med bakgrunn i behovet for at enkelte krav også skal gjelde underveis i utdanningen, antas det ikke tilstrekkelig å endre fagskoleforskriften § 7. Etter departementets vurdering vil det kreve en endring av fagskoleloven at enkelte krav kan stilles underveis i utdanningen for å beholde studieplassen.

Departementet vurderer derfor et nytt fjerde ledd i fagskoleloven § 16 slik at det i forskrift kan fastsettes egne spesielle opptakskrav. Videre at det i forskrift kan fastsettes at enkelte krav når dette er nødvendig for gjennomføringen av fagskoleutdanningen eller utøvelse av yrket, skal gjelde under fagskoleutdanningen.

3.4 Departementets forslag

Departementet foreslår å endre fagskoleloven § 2 ved å ta inn et nytt andre ledd hvor det fremgår at departementet kan gi forskrift om unntak fra loven, samt nødvendige tilpasninger til lovens regler. Forslaget innebærer også at det kan fastsettes unntak fra forskriftene til fagskoleloven.

Departementet foreslår at kompetansen til å fastsette forskrift med hjemmel i bestemmelsen legges til departementet. Ved at kompetansen tilligger departementet, vil departementet selv kunne kvalitetssikre hvilke utdanninger det er aktuelt å gjøre unntak for og hvilke av lovens regler det kan fastsettes tilpasninger til. Departementet understreker at denne kompetansen kan delegeres videre på vanlig måte. En slik delegering kan være begrenset til kun å gjelde enkelte av lovens regler.

Alternativt kunne kompetansen vært lagt til Kongen.

Videre foreslår departementet et nytt fjerde ledd i § 16 som sier at departementet kan fastsette spesielle opptakskrav i forskrift når dette er nødvendig for gjennomføringen av fagskoleutdanningen eller utøvelsen av yrket. Departementet kan også fastsette krav til studenten som skal gjelde under fagskoleutdanningen, når dette er nødvendig for gjennomføringen av fagskoleutdanningen eller utøvelsen av yrket. Det kan også fastsettes regler i forskrift om saksbehandlingen i saker om spesielle opptakskrav og krav under studiet.

Se forslag til fagskoleloven § 2 nytt andre ledd og § 16 fjerde ledd.

4 Dispensasjon fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring for opptak til fagskoleutdanning

4.1 Innledning

Det følger av universitets- og høyskoleloven (uhl.) § 3-6 tredje ledd at utdanningsinstitusjonene i særskilte tilfeller kan gjøre unntak fra bestemmelsen om generell studiekompetanse (dispensasjon) ved opptak til universiteter og høyskoler. Etter opptaksforskriften⁷ § 3-2 er vilkåret for slik dispensasjon at søkeren kan dokumentere at varig sykdom, funksjonshemming eller liknende har gjort det umulig å oppfylle kravene for å oppnå generell studiekompetanse.

Departementet foreslår å innføre tilsvarende regel ved opptak til fagskoleutdanning.

Eksempler på hva som kan være årsak til at man ikke har mulighet til å fullføre og bestå videregående opplæring, kan være spesifikke lese-, skrive- eller matematikkvansker, eller eksamensangst. Tilstanden må dokumenteres. Det kan for eksempel være attest fra lege, annet helsepersonell, pedagogisk-psykologisk tjeneste eller tilsvarende.

Formålet med dispensasjonsadgangen i UH-sektoren er å hindre åpenbar urimelig behandling av enkeltsøkere. De samme hensyn vil gjelde i fagskolesektoren. Som i UH-sektoren vil dette være en snever unntaksregel som kun kan benyttes der helt spesielle hensyn gjør seg gjeldende. Institusjonen må gjøre en konkret vurdering av om studenten er kvalifisert for utdanningen vedkommende søker om opptak til, og søkeren må godtgjøre at han eller hun har de nødvendige faglige forutsetningene for å gjennomføre den aktuelle utdanningen.

⁷ [Forskrift 6. januar 2017 nr. 13 om opptak til høgare utdanning](#)

4.2 Dagens regler

Det følger av fagskoleloven § 16 at opptaksgrunlaget til fagskoleutdanning er fullført og bestått videregående opplæring. Søkere som er 23 år eller eldre i opptaksåret, kan tas opp på grunnlag av tilsvarende realkompetanse. I tillegg kan det gis godkjenning for realkompetanse, det vil si dokumentert kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse tilegnet uavhengig av læringsarena, gjennom formell, ikke-formell og uformell læring. Formell læring er den som skjer i utdanningssystemet, eventuelt for annet autorisasjons- eller sertifiseringsformål. Ikke-formell læring er strukturert opplæring gjennom kurs og andre tilbud som ikke inngår i utdanningssystemet. Uformell læring skjer gjennom livet på arenaer som ikke først og fremst er beregnet på strukturert læring.

Etter fagskoleloven § 16 andre ledd kan søkere som er 19 år eller eldre, få opptak til kunstfaglige utdanninger på bakgrunn av opptaksprøve, uten fullført og bestått videregående opplæring. Utover dette er det ikke adgang til å gjøre unntak fra det generelle opptakskravet om fullført og bestått videregående utdanning.

Fagskoleregelverket har ikke tilsvarende unntaksbestemmelser for særskilte tilfeller som uhl. § 3-6 tredje ledd, jf. opptaksforskriften § 3-2.

4.3 Departementets vurdering

Dispensasjonsadgangen om unntak fra det generelle opptakskravet ved universiteter og høyskoler er snever, og omfanget av søkere til fagskoleutdanninger som vil kunne benytte en tilsvarende regel, vil trolig være svært lite. I 2022 fikk for eksempel bare 85 av de 135.000 søkerne til høyere utdanning innvilget dispensasjon i opptaket. Departementet mener likevel det er en viktig regel for gruppen den er ment å treffe, og at hensynet til å unngå åpenbar urimelig behandling av enkeltsøkere gjør seg like gjeldende ved opptak til fagskoler som ved opptak til universiteter og høyskoler.

Dispensasjonsadgangen skal kun gjelde i tilfellene der helt spesielle hensyn gjør seg gjeldende. Fagskolen må gjøre en konkret vurdering av om studenten er kvalifisert for utdanningen vedkommende søker opptak til. Det må sannsynliggjøres at søkeren har nødvendige faglige forutsetninger for å gjennomføre den aktuelle utdanningen. Fagskolen må vurdere kvalifikasjonene ut fra det faget søkeren ønsker å studere, og finne fram til egnede framgangsmåter for slike vurderinger.

Vurderingen av om en søker oppfyller vilkårene for dispensasjon, er todelt. Det vil si at det er to vilkår som må være oppfylt før dispensasjon kan innvilges. Først må det vurderes om det foreligger varig sykdom, funksjonshemming eller liknende tilstand. Deretter må det vurderes om tilstanden til søkeren innebærer at det ikke har vært mulig å fullføre og bestå videregående opplæring. Dokumentasjon på dette kan for eksempel være attest fra lege, annet helsepersonell, pedagogisk-psykologisk tjeneste eller tilsvarende.

Slik det er ved bruk av realkompetansevurdering mener departementet at det ikke skal kunne gis dispensasjon fra opptakskrav fagskolene har fastsatt som gjelder yrkesgodkjenning, autorisasjon eller sertifisering etter annen lovgivning.

4.4 Departementets forslag

Departementet foreslår å ta inn en bestemmelse i fagskoleloven som åpner for at det i særskilte tilfeller kan fastsettes unntak fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring for opptak til en fagskoleutdanning. Videre foreslår departementet at det i fagskoleforskriften fastsettes at vilkåret for slik dispensasjon fra opptakskravet er at søkeren kan dokumentere at varig sykdom, funksjonshemming eller liknende har gjort det umulig å oppfylle kravene for å oppnå generell studiekompetanse, yrkeskompetanse, fag- eller svennebrev fra videregående opplæring. Departementet foreslår også å presisere i fagskoleforskriften § 7 tredje ledd at det ikke skal være mulig å gi dispensasjon fra opptakskrav som gjelder yrkesgodkjenning, autorisasjon eller sertifisering etter annen lovgivning. Se forslag til fagskoleloven § 16 tredje ledd og fagskoleforskriften § 7 b og 7 tredje ledd.

5 Permisjon og forbud mot gjengjeldelse ved varsling

5.1 Innledning

Departementet har etter NOU 2020: 3 *Ny lov om universiteter og høyskoler* foreslått enkelte endringer i reglene om læringsmiljø og studentenes rettigheter. I Prop. 111 L (2020–2021) *Endringer i universitets- og høyskoleloven, utdanningsstøtteleven, fagskoleloven og yrkeskvalifikasjonsloven mv. (samleproposisjon)* ble forbud mot gjengjeldelse ved varsling foreslått. I Prop. 74 L (2021–2022) *Endringer i opplæringsloven, universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven (endring av NOKUTs oppgaver, studentrettigheter mv.)* foreslo departementet en generell rett til permisjon fra studiet. Departementet ønsker at fagskolestudentene skal ha tilnærmet like rettigheter som studenter ved universiteter og høyskoler, og foreslår derfor noen endringer i fagskoleloven.

5.2 Dagens regler

Kravene til fagskolenes læringsmiljø følger av fagskoleloven § 15. Bestemmelsen fastsetter at det er styret ved fagskolen som har det overordnede ansvaret for studentenes læringsmiljø. Ansvaret innebærer at det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet skal være fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering, der det tas hensyn til studentenes helse, sikkerhet og velferd. Fagskolene har også ansvaret for å legge til rette for at den enkelte student skal kunne tilegne seg den kunnskapen som forventes av fagskoleutdanningen.

Fagskoleloven § 28 regulerer studentenes rett til utsatt eksamen og permisjon i forbindelse med fødsel og omsorg for barn. Utover dette kan en student få innvilget permisjon ved for eksempel førstegangstjeneste eller ved sykdom, men dette er opp til den enkelte fagskole.

En student kan varsle om forhold ved fagskolen, men dette fremgår ikke av dagens regelverk.

5.3 Departementets vurdering

5.3.1 Rett til permisjon

En student kan av ulike grunner i løpet av utdanningen ha behov for å få permisjon. Permisjon er et tidsbegrenset opphold i studentens studieprogresjon. Utover retten til permisjon ved graviditet eller omsorg for barn, kan en student få innvilget permisjon ved for eksempel førstegangstjeneste eller ved sykdom. Fagskolene fastsetter selv egne bestemmelser om permisjon i forskrift, inkludert vilkår for å få permisjon. Hjemmelen for fagskolenes forskrifter om permisjon kan utledes av den alminnelige regelen om fagskolenes ansvar for tilrettelegging i fagskoleloven § 15 femte ledd, men en generell permisjonsadgang er i dag ikke regulert i loven. Enkelte fagskoler har i egen forskrift krav om at en student bør ha gjennomført studier i minst ett semester før vedkommende kan søke om permisjon. Ved flere fagskoler kan studentene, etter en konkret vurdering, få innvilget permisjon for inntil ett år.

At fagskoleloven ikke har regler om en generell permisjonsadgang kan føre til ulik praksis ved fagskolene når det gjelder hvilke permisjonssøknader som innvilges og ikke. Departementet foreslår på bakgrunn av dette å lovfeste at studenter kan søke fagskolen om permisjon fra utdanningen. Dette er også i tråd med universitets- og høyskoleloven. Permisjon kan innvilges ved tjenesteplikt, jf. forsvarsloven § 17, verv i studentpolitiske organer, ved sykdom og hvis det foreligger andre tungtveiende grunner. Ett eksempel kan være toppidrettsutøveres behov for permisjon ved representasjon i arrangement på nasjonalt eller internasjonalt nivå. Studenter som søker om permisjon fra utdanningen skal legge ved dokumentasjon for permisjonsgrunnlaget. Departementet presiserer at fagskolene i lokal forskrift kan gi studenten bedre rettigheter enn loven, men at prinsippet om likebehandling da må overholdes. Lovens bestemmelse etablerer bare en minimumsrettighet. Selv om en student har permisjon fra utdanningen, foreslår departementet at studenten fortsatt skal ha studierett ved fagskolen, og rett til å gå opp til eksamen.

5.3.2 Utsatt eksamen og permisjon ved fødsel og omsorg for barn – språklig endring

Departementet foreslår å endre ordlyden i § 28 når det gjelder barnets andre forelder, for å gjøre bestemmelsen kjønnsnøytral fra dagens «far». Det vil da vises til barnets eventuelle andre «forelder» uten å knytte dette opp mot et bestemt kjønn. Den språklige endringen endrer ikke den materielle rettigheten som i dag følger av loven. Bestemmelsen fastsetter at en student har rett til utsatt eksamen ved fødsel, men at rettighetene er forskjellige for mor og den andre forelderen som både kan være en far eller medmor, jf. barneloven § 4 a tredje ledd. Rettigheten gjelder også for adopsjonsforeldre så langt det passer.

Videre mener departementet at det er behov for noen mindre strukturelle endringer i § 28.

5.3.3 Rett til å varsle om kritikkverdige forhold og forbud mot gjengjeldelse

Studenter som ønsker å varsle om kritikkverdige forhold ved fagskolen, kan bli utsatt for gjengjeldelse. Det følger av arbeidsmiljøloven § 2 A-4 at «gjengjeldelse mot arbeidstaker som varsler i samsvar med § 2 A-1 er forbudt». I universitets- og høyskoleloven ble det i Prop. 111 L (2020–2021) foreslått og i Innst. 517 L (2020–2021) vedtatt en bestemmelse om at studenter som varsler, skal ha et vern mot gjengjeldelse slik som arbeidstakere har. Departementet mener dette vernet studentene ved universitetet og høyskoler har, også må gjelde for studenter ved fagskoler, og foreslår derfor å regulere dette i fagskoleloven.

Departementet mener at retten til å varsle om kritikkverdige forhold bør komme uttrykkelig fram av loven. «Kritikkverdige forhold» er et vidt begrep. Dette er nærmere omtalt i forarbeidene til arbeidsmiljøloven, Prop.74 L (2018–2019) kapittel 8. Her vises det til at åpenbart kritikkverdige forhold er forhold som er straffbare, eller forhold som på annen måte er brudd på lovbestemmelser. Det kan også være forhold knyttet til miljøet, som ulike former for diskriminering eller trakassering. Bestemmelsen omfatter ikke forhold som studenten mener er kritikkverdige ut fra sin egen politiske eller etiske overbevisning.

Departementet peker på at formuleringene i arbeidsmiljøloven ikke nødvendigvis er direkte overførbare til fagskolestudentenes forhold ved fagskolen, men at de kan gi veiledning om hva slike kritikkverdige forhold eksempelvis kan være. Departementet ønsker heller ikke å liste opp eksemplene arbeidsmiljøloven lister opp i § 2 A-2 og § 2-A 4, men loven kan likevel være en rettesnor for tolkningen av en slik bestemmelse i fagskoleloven. Dette er på samme måte lagt til grunn for bestemmelsen i universitets- og høyskoleloven, se Prop. 111 L (2020–2021) punkt 2.9.

5.4 Departementets forslag

Departementet foreslår

- Å innføre en nasjonal regel om permisjon. Selv om en student har permisjon fra utdanningen, foreslår departementet at studenten fortsatt skal ha studierett ved fagskolen. Se forslag til ny § 28 a i fagskoleloven.
- Å endre strukturen i § 28 slik at dagens første ledd tredje til femte punktum blir et nytt første ledd, og beholde resten av første ledd som et nytt andre ledd. Videre foreslår departementet å gjøre regelen kjønnsnøytral ved å bytte ut «far» med «barnets andre forelder». Se forslag til fagskoleloven § 28.
- Å innføre en regel som fastslår at studenter har rett til å varsle om kritikkverdige forhold ved fagskolen, og et forbud mot gjengjeldelse når studenter varsler. Se forslag til fagskoleloven § 15 nytt sjette ledd.

6 Andre endringer

6.1 Innledning

I forslag til ny lov om universiteter og høyskoler i Prop. 126 L (2022–2023) er NOKUTs oppgaver og organets faglige uavhengighet innen høyere yrkesfaglig utdanning foreslått regulert i fagskoleloven. I forslaget er det inkludert en ny § 4 b i fagskoleloven om NOKUTs myndighet, formål og faglig uavhengige oppgaver. I høringsnotatet punkt 8.1 Forslag til endringer i lov om høyere yrkesfaglig utdanning viser departementet til forslaget om ny § 4 b i fagskoleloven slik den er foreslått i Prop. 126 L (2022–2023). Ny § 4 b i fagskoleloven høres ikke i dette høringsnotatet.

I tillegg er det flere områder i proposisjonen der departementet har foreslått endringer i regler for universiteter og høyskoler, som påvirker fagskoleloven. Departementet anser at det er hensiktsmessig å endre enkelte regler om studentrettigheter i fagskoleloven slik at disse blir mer like rettighetene etter universitets- og høyskoleloven.

I tillegg foreslår departementet flere regelendringer som innebærer å flytte regler fra fagskoleforskriften til fagskoleloven med noen endringer, og å tydeliggjøre regelverket.

6.2 Akkreditering

6.2.1 Begrepet akkreditering

6.2.1.1 Dagens regler

Fagskoleloven § 5 andre ledd første punktum slår fast at «Akkreditering er en faglig vurdering av om en fagskole eller en fagskoleutdanning oppfyller vilkår gitt av departementet og NOKUT».

6.2.1.2 Departementets vurdering og forslag

I Prop. 126 L (2022–2023) om ny lov om universiteter og høyskoler § 3-2 andre ledd er definisjonen av begrepet «akkreditering» foreslått endret til «[...] et vedtak basert på en faglig vurdering av om en institusjon eller et studietilbud oppfyller standardene og kriteriene som er fastsatt i eller med hjemmel i denne loven».

Selve akkrediteringen er et vedtak, som baserer seg på en faglig vurdering. Det er også foreslått å presisere at akkrediteringsvilkår kan være fastsatt i både lov og forskrift.

Departementet foreslår å gjøre tilsvarende endringer i fagskoleloven. Se forslag til fagskoleloven § 5.

6.2.2 Søknadskarantene ved avvisning eller avslag

6.2.2.1 Dagens regler

NOKUT kan avvise eller avslå en søknad etter fagskoleforskriften §§ 47 andre ledd og 48 andre ledd. NOKUT kan avvise behandling av en søknad uten å oppnevne sakkyndige dersom søknaden har mangler som gjør den uegnet for sakkyndig behandling. NOKUT

kan gi et avslag uten å oppnevne sakkyndige dersom søknaden klart ikke oppfyller vilkårene for akkreditering. Det er presisert i NOKUTs veileder at dette gjelder for eksempel dersom disposisjonen i søknaden ikke følger malen for søknader om studieakkreditering, dersom søknaden ikke kan leses som et selvstendig dokument, når ett eller flere krav helt eller delvis ikke er besvart, dersom det mangler vedlegg, eller dersom formelle krav i lover, forskrifter og rammeplaner ikke er oppfylt. Ved administrativ avvisning eller avslag blir søknaden ikke vurdert av en sakkyndig komité.

Det følger av fagskoleforskriften §§ 47 femte ledd og 48 fjerde ledd at NOKUT, ved avvisning av eller avslag på en søknad om akkreditering, kan bestemme at en ny søknad om akkreditering av henholdsvis samme eller i det vesentlige samme fagskoleutdanning, eller tilsvarende fagområde, først kan behandles etter en periode på inntil to år. Dette er en søknadskarantene. Søknadskarantene kan brukes i tilfeller der en fagskole har fått avvist eller fått avslag på søknad om akkreditering, og i tilfeller der NOKUT har fattet vedtak om tap av akkreditering. Søknadskarantene kan gjelde søknad om akkreditering av både fagskoleutdanning og fagområde.

6.2.2.2 Departementets vurdering og forslag

Hensikten med søknadskarantene er å unngå at den videre utviklingen av den aktuelle fagskoleutdanningen blir preget av hastverk og manglende kvalitetssikring. Hensikten er også at søkerne ikke skal beslaglegge NOKUTs ressurser unødig.

Departementet mener det er rimelig at NOKUT kan ilegge søknadskarantene ved avvisning eller avslag på søknad om akkreditering. Det samme gjelder dersom det avdekkes mangler ved eksisterende tilbud som fører til at akkrediteringen trekkes tilbake. Om det skal ilegges søknadskarantene i slike tilfeller, må vurderes konkret ut fra hva som er et forholdsmessig tiltak.

En beslutning om søknadskarantene er inngripende overfor søkeren ved at den påvirker muligheten til å etablere nye fagskoleutdanninger. Etter departementets vurdering bør derfor adgangen til å beslutte søknadskarantene fremgå av loven, ikke bare av forskrift.

Departementet foreslår å ta inn en regel om søknadskarantene i forbindelse med akkreditering i fagskoleloven § 5 og en regel om søknadskarantene i forbindelse med tilbaketrekking av akkreditering. Forslaget medfører at fagskoleforskriften §§ 47 femte ledd og 48 fjerde ledd oppheves. Se forslag til ny § 5 a i fagskoleloven.

6.2.3 Systematisk kontroll med vilkår for akkreditering

6.2.3.1 Dagens regler

Fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f slår fast at styret ved fagskolen skal sørge for at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler, og etablere og sørge for gjennomføring av systematiske kontrolltiltak (internkontroll) for å sikre dette.

Departementet kan gi forskrift om krav til internkontroll.

Kontroll med vilkårene for akkreditering faller utenfor begrepet internkontroll i fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f, slik dette er definert i forarbeidene i Prop. 44 L (2016–2017) punkt 10.4.4.

6.2.3.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet ønsker å tydeliggjøre at styrets plikt til å sørge for at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler også inkluderer vilkår for akkreditering, som del av fagskolenes interne kvalitetsarbeid. Departementet foreslår at dette presiseres i fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f, slik at det blir tydelig at styrets oppgaver omfatter en systematisk kontroll med vilkårene for akkreditering. Dette innebærer en endring i forhold til dagens forståelse av begrepet internkontroll i fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f, siden kontroll med vilkårene for akkreditering faller utenfor begrepet slik dette er definert i forarbeidene i Prop. 44 L (2016–2017) punkt 10.4.4. Se forslag til fagskoleloven § 9 nytt tredje ledd bokstav f.

6.2.4 Departementets og NOKUTs myndighet til å fastsette utfyllende bestemmelser

6.2.4.1 Dagens regler

Departementet har etter fagskoleloven § 5 sjette ledd myndighet til å gi forskrift om vilkår for akkreditering av fagskoleutdanning, vilkår for akkreditering av fagområde, saksbehandlingsregler for NOKUTs akkrediteringsarbeid og krav til kvalitetssikringssystemer og kvalitetsarbeid. Departementets myndighet til å gi forskrift er fastsatt i fagskoleloven § 5 femte ledd. Fagskoleforskriften § 54 gir NOKUT myndighet til å fastsette utfyllende bestemmelser.

I universitets- og høyskoleloven er departementets forskriftshjemler samlet i § 2-1 sjette ledd. Bestemmelsen omhandler NOKUTs oppgaver og myndighet innen både høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. Departementet kan gi forskrift om krav til kvalitetssikringssystemer og kvalitetsarbeid, standarder og kriterier for akkreditering av institusjoner og studietilbud og saksbehandlingsregler for NOKUTs virksomhet. NOKUT kan gi utfyllende forskrift om de samme temaene.

6.2.4.2 Departementets vurdering og forslag

Forskriftshjemlene i universitets- og høyskoleloven foreslås i Prop. 126 L (2022–2023) flyttet fra NOKUT-bestemmelsen i uhl. § 2-1 til hver enkel bestemmelse om henholdsvis akkreditering, kvalitetsarbeid, tilsyn osv.

Departementet mener på denne bakgrunn at fagskoleloven bør regulere departementets myndighet til å gi forskrift om akkreditering, tilsyn og kvalitetssikring av fagskoleutdanning på en tydeligere måte. Departementet foreslår at fagskoleloven § 5 sjette ledd bokstav c presiserer at departementet i forskrift kan fastsette saksbehandlingsregler for NOKUTs virksomhet, og ikke bare for NOKUTs akkrediteringsarbeid. Videre foreslår departementet å utvide fagskoleloven § 5 sjette ledd

med en ny bokstav e. Bestemmelsen presiserer at departementet kan gi forskrift om NOKUTs tilsyn etter § 5 a om tilsyn. Dette vil på en tydeligere måte inkludere NOKUTs tilsyn i forskriftshjemmelen. Se forslag til fagskoleloven § 5 sjette ledd nye bokstaver c og e.

6.3 NOKUTs tilsyn og saksbehandlingsregler

6.3.1 NOKUTs tilsyn

6.3.1.1 Dagens regler

Det følger av fagskoleloven § 5 at NOKUT skal føre tilsyn med kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning og akkreditere fagskoleutdanning. Tilsyn med fagskolene er nærmere regulert i fagskoleforskriften §§ 49, 50 og 51. Bestemmelsene regulerer henholdsvis tilsyn med fagskolenes kvalitetsarbeid, kvaliteten i fagskoleutdanning og kvaliteten i fagområder. Det fremgår av fagskoleforskriften § 49 første ledd at fagskolene skal ha et tilfredsstillende system for kvalitetssikring. Dette må regnes som et krav til akkreditering. Fagskoleloven § 5 fjerde ledd innebærer derfor at NOKUT kan trekke tilbake akkrediteringen dersom det foreligger mangler ved fagskolens kvalitetssikringssystem.

Fagskoleforskriften §§ 50 og 51 regulerer tilsyn med kvaliteten i henholdsvis fagskoleutdanning og fagområde. Reglene har i all hovedsak lik oppbygging, og fastslår at NOKUT kan iverksette tilsyn på fritt grunnlag. Reglene stiller opp rettefrist ved manglende oppfyllelse av akkrediteringsvilkår på henholdsvis ett år for mangler ved fagskoleutdanning og to år for mangler ved fagområde. Dersom det avdekkes mangler ved fagområde, skal akkrediteringen trekkes tilbake midlertidig. Dersom manglene ikke er rettet innen fristen, skal akkrediteringen trekkes tilbake permanent, og vedtaket skal oversendes departementet. Dette har ingen betydning for fagskoleutdanningene under fagområdet.

Hvis det derimot fremdeles er mangler ved en fagskoleutdanning ved fristens utløp, skal denne legges ned. Fagskolen skal iverksette tiltak som gjør det mulig for studentene å fullføre utdanningen. Disse tiltakene skal godkjennes av NOKUT.

6.3.1.2 Departementets vurdering og forslag

For å oppfylle sin funksjon som kvalitetssikringsorgan for høyere yrkesfaglig utdanning, er det nødvendig at NOKUT har adgang til å føre tilsyn med at fagskolene oppfyller kravene til kvalitet som er fastsatt i lov og forskrift. NOKUT bør også ha myndighet til å reagere mot manglende oppfyllelse av disse kravene. NOKUTs tilsyn kan følgelig lede til inngripende, men nødvendige, vedtak overfor institusjonene.

Fordi regelverket legger til rette for inngripende tiltak overfor institusjonene, mener departementet at de grunnleggende premissene for NOKUTs tilsynsvirksomhet bør reguleres på en tydelig måte, og i lovs form. Departementet foreslår at det tas inn en egen bestemmelse om tilsyn i fagskoleloven med de grunnleggende premissene for NOKUTs

tilsyn. Forslaget innebærer at regler som i dag følger dels av lov og dels av forskrift, samles i én lovbestemmelse.

Departementet foreslår at det tas inn et innledende første ledd i forslaget til ny § 5 a i fagskoleloven som regulerer at NOKUT skal føre tilsyn med fagskolenes kvalitetsarbeid og med at fagskoler, fagområder og eksisterende fagskoleutdanninger oppfyller vilkårene for akkreditering. Departementet mener det bør fremkomme av lovbestemmelsen om tilsyn hva NOKUT skal føre tilsyn med, fordi dette gir rammene for rekkevidden av reglene om opplysningsplikt, pålegg om retting og andre reaksjoner i forbindelse med tilsynet. Se forslag til ny § 5 a første ledd i fagskoleloven.

I det følgende redegjøres det nærmere for de ulike elementene i forslaget om tilsyn og annen myndighetsutøvelse.

6.3.2 Fagskolenes bistands- og opplysningsplikt

6.3.2.1 Dagens regler

Fagskolenes bistands- og opplysningsplikt er i dag fastsatt i fagskoleforskriften § 53, der det fremgår at fagskoler skal legge forholdene til rette for at NOKUT skal kunne utføre tilsyn. Regelen fastslår også at NOKUT kan kreve nødvendige og relevante opplysninger og redegjørelser, og foreta undersøkelser i forbindelse med tilsyn.

6.3.2.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet mener at fagskolenes bistands- og opplysningsplikt er en så sentral plikt at den bør framgå av loven. Departementet foreslår derfor at fagskolenes bistands- og opplysningsplikt flyttes fra fagskoleforskriften til forslaget til ny lovbestemmelse om tilsyn i fagskoleloven. Forslaget innebærer at fagskoleforskriften § 53 kan oppheves. Se forslag til ny § 5 a andre ledd i fagskoleloven.

6.3.3 Pålegg om retting

6.3.3.1 Dagens regler

Dersom NOKUT i et tilsyn finner at akkrediteringskrav ikke er oppfylt, skal fagskolen gis en rimelig frist til å rette opp mangelfulle forhold. Dette gjelder både ved tilsyn med kvaliteten i fagskoleutdanninger etter fagskoleforskriften § 50 andre ledd, og ved tilsyn med kvaliteten i akkrediterte fagområder etter fagskoleforskriften § 51 andre ledd. Ved tilsyn med kvaliteten i akkrediterte fagområder trekker NOKUT også midlertidig tilbake akkrediteringen for fagområde.

Ved tilsyn med fagskolenes kvalitetsarbeid gir NOKUT en fagskole pålegg om å rette opp forholdene innen en frist på inntil ett år dersom NOKUT finner at kvalitetsarbeidet ikke er tilfredsstillende, jf. fagskoleforskriften § 49 fjerde ledd første punktum og femte ledd første punktum.

6.3.3.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår at det i ny § 5 a i fagskoleloven tas inn en hjemmel for NOKUT til å pålegge retting når de avdekker mangler ved fagskolene. Av hensyn til harmonisert terminologi innad i loven foreslår departementet at bestemmelsen utformes i tråd med fagskoleloven § 34 om pålegg om retting i forbindelse med departementets tilsyn med økonomiske forhold ved private fagskoler.

Departementet foreslår at ny § 5 a regulerer at NOKUT kan pålegge fagskolen å rette innen en gitt frist dersom NOKUT finner at kvalitetsarbeidet ved en fagskole ikke er tilfredsstillende, eller at en fagskole, et fagområde eller en fagskoleutdanning ikke oppfyller fastsatte vilkår for akkreditering.

Tilsyn med fagskolenes kvalitetsarbeid og oppfyllelse av akkrediteringsvilkår er del av NOKUTs uavhengige oppgaver. Departementet mener derfor det er hensiktsmessig at hjemmelen til å pålegge retting legges direkte til NOKUT i loven, ikke til departementet.

Se forslag til ny § 5 a tredje ledd første punktum i fagskoleloven.

6.3.4 Bortfall av retten til å få behandlet søknad om akkreditering

6.3.4.1 Dagens regler

Etter fagskoleforskriften § 49 fjerde ledd kan NOKUT frata en fagskole retten til å få behandlet nye søknader om akkreditering, når NOKUT, etter tidligere mangler ved kvalitetsarbeidet, ved nytt tilsyn finner at kvalitetsarbeidet ved en fagskole fortsatt ikke er tilfredsstillende. Fagskoler med akkreditering for fagområde mister kun retten til å opprette nye utdanninger som følge av fagområdeakkreditering hvis NOKUT avdekker mangler ved kvalitetsarbeidet, og disse ikke rettes innen en frist på inntil ett år jf. fagskoleforskriften § 49 femte ledd. Dersom manglene er vesentlige og berører flere fagområder, kan retten til å opprette nye utdanninger tapes også for disse. En fagskole kan deretter kreve nytt tilsyn når ett år har løpt, og slik gjenopprette fullmakten til selv å opprette fagskoleutdanninger eller retten til å få søknad behandlet, dersom manglene er rettet. For disse fagskolene kan NOKUT i dag ikke samtidig frata en fagskole retten til å få behandlet nye søknader om akkreditering. I fagskoleforskriften §§ 50 femte ledd og 51 femte ledd fremgår det videre at NOKUT kan beslutte at en fagskoleutdanning eller et fagområde ved tap av akkreditering først kan søkes akkreditert på nytt etter inntil to år.

6.3.4.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet mener det er hensiktsmessig å lovfeste mulige rettsfølger av at en fagskole som har fått pålegg om retting, fortsatt har mangler etter rettefristens utløp. Departementet foreslår å flytte NOKUTs hjemmel til å vedta bortfall av retten til å få behandlet søknad om akkreditering fra fagskoleforskriften § 49 fjerde og femte ledd til ny § 5 a tredje ledd andre punktum, og ny § 5 a fjerde ledd i loven. Departementet foreslår også enkelte endringer i bestemmelsen.

Bortfall av retten til å få behandlet søknad om akkreditering er en reaksjon som kan brukes dersom det ved tilsyn med kvalitetsarbeid er avdekket mangler som ikke er rettet

opp innen den fristen NOKUT har satt, jf. fagskoleforskriften § 49 fjerde ledd. Den innebærer at fagskolen mister retten til å få behandlet søknader om akkreditering av fagskoleutdanning, uten at det samtidig fattes vedtak om tap av akkreditering.

Forslaget om endringer i regelen innebærer at NOKUT skal kunne fatte vedtak om bortfall av retten til å få behandlet søknad om akkreditering ved alle pålegg om retting, ikke bare når kvalitetsarbeidet ikke er tilfredsstillende, slik forskriften lyder i dag. Dette vil innebære at en fagskole som etter tilsyn med akkreditering av fagskoleutdanning, fagområde eller institusjonsakkreditering har fått pålegg om retting, midlertidig mister retten til å få behandlet søknader om nye akkrediteringer i tillegg til at fagskolen mister retten til å selv opprette nye studier.

Departementet foreslår å lovfeste at NOKUT kan vedta at fagskolens adgang til å få behandlet søknader om akkreditering av fagskoleutdanning bortfaller hvis fristen for å rette mangler er utløpt, og forholdene fortsatt ikke er tilfredsstillende. Hensikten med å formulere lovteksten slik er å synliggjøre at NOKUT må gjøre en forholdsmessighetsvurdering. I denne vurderingen er det blant annet relevant å se hen til bruddets art, hvor lang frist fagskolen har og hva som er årsaken til at forholdet ikke er rettet innen fristen.

Videre foreslår departementet at det tas inn i loven at fagskolen kan kreve et nytt tilsyn ett år etter vedtaket, og at fagskolen får tilbake muligheten til å søke om akkreditering dersom NOKUT i tilsynet finner at forholdene er tilfredsstillende. Dette følger i dag av fagskoleforskriften § 49 fjerde ledd siste punktum og femte ledd siste punktum. Departementet mener at bestemmelsen bør flyttes til loven fordi den begrenser rekkevidden av et vedtak om bortfall av retten til å få behandlet søknad om akkreditering. Se forslag til ny § 5 a tredje ledd andre punktum og fjerde ledd i fagskoleloven.

6.3.5 Tilbaketrekking av akkreditering

6.3.5.1 Dagens regler

Det følger av fagskoleloven § 5 at NOKUT «fører tilsyn med kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning og akkrediterer fagskoleutdanning». De mulige rettsfølgene av et tilsyn følger deretter av fagskoleloven § 5 fjerde ledd, der det fremgår at NOKUT kan trekke tilbake akkrediteringen for fagskoleutdanning og fagområde dersom vilkårene for akkreditering ikke lenger er oppfylt.

NOKUTs øvrige kompetanse til myndighetsutøvelse i forbindelse med tilsyn er regulert i fagskoleforskriften §§ 49 til 51. Dersom det avdekkes mangler ved fagskolens kvalitetsarbeid, og disse ikke er rettet opp innen en gitt frist, kan NOKUT trekke tilbake berørte fagområdeakkrediteringer jf. fagskoleforskriften § 49 femte ledd. Dersom fagskolen derimot ikke har fagområdeakkreditering, noe som gjelder de fleste fagskoler, men kun akkrediterte utdanninger, er det lite NOKUT kan gjøre utover å ilegge fagskolen de samme påleggene en gang til. I tillegg kan NOKUT gi søknadskarantene. NOKUT kan imidlertid ikke iverksette andre korrigerende tiltak dersom fagskolen ikke retter seg etter pålegg i forbindelse med ikke-tilfredsstillende kvalitetsarbeid.

6.3.5.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår å flytte § 5 fjerde ledd om NOKUTs tilsyn til ny § 5 a om NOKUTs tilsyn. Samtidig foreslår departementet å presisere i femte ledd at adgangen til å trekke tilbake akkrediteringer skal gjelde for alle typer av tilsyn, og for alle typer av akkrediteringer. Dette er en forenkling av dagens regulering i fagskoleforskriften §§ 49 til 51. Den foreslåtte formuleringen vil imidlertid, i motsetning til dagens regelverk, hjemle tilbaketrekking av akkreditering for fagskoleutdanninger, ved ikke-tilfredsstillende kvalitetsarbeid i fagskolen. Forslaget er ment å gi NOKUT en reaksjonsmulighet ved tilfeller der mangler ved kvalitetsarbeidet har påvirket kvaliteten i en eller flere utdanninger så negativt at akkreditering(e) burde trekkes tilbake. Dette er et inngrepene tiltak der NOKUT vil måtte foreta en forholdsmessighetsvurdering. Det vil være en høy terskel for å trekke tilbake akkrediteringer på grunn av mangler ved kvalitetsarbeidet som ikke er rettet. I tillegg til å forenkle sammenhengen mellom ulike typer av tilsyn og NOKUTs reaksjonsapparat, vil forslaget innebære at NOKUT kan følge opp manglende etterlevelse av pålegg knyttet til kvalitetsarbeidet ved alle fagskoler.

Se forslag til fagskoloven § 5 a femte ledd.

6.4 Studiepoeng

6.4.1 Dagens regler

Studiepoeng er regulert i fagskoleloven § 17 andre ledd og fagskoleforskriften § 39. I fagskoleloven § 17 andre ledd er studiepoeng definert som «en betegnelse på læringsutbytte og normert studietid». Et fullt studieår er normert til 60 studiepoeng. Forskriften § 39 gjentar lovens regel om at 60 studiepoeng tilsvarer ett års heltidsutdanning. Videre reguleres blant annet hvordan studiepoeng skal fordeles mellom emner, at studiepoeng skal brukes ved godskrivning, og at oppnådde studiepoeng skal komme frem av karakterutskrifter, vitnemål og annen dokumentasjon for fullført utdanning.

6.4.2 Departementets vurdering

Departementet mener at reglene om studiepoeng er av sentral betydning for studentene, og at reglene om studiepoeng bør være tydelige og samlet i loven. Det er dessuten ikke hensiktsmessig med dobbeltregulering i forskrift.

6.4.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å fastsette en egen paragraf i loven om studiepoeng hvor innholdet fra dagens regler i loven og forskriften samles. Dette er ikke ment å medføre en endring i dagens regler. Forslaget innebærer at fagskoleloven § 17 andre ledd og fagskoleforskriften § 39 oppheves.

Se forslag til ny § 17 a i fagskoleloven.

6.5 Vilkår for treårig fagskoleutdanning

6.5.1 Dagens regler

Fagskoleloven § 4 a første ledd tredje punktum fastslår at departementet kan gi forskrift om krav til innhold og omfang for treårige fagskoleutdanninger.

6.5.2 Departementets vurdering og forslag

Dagens lov kan misforstås dithen at departementet skal kunne sette krav til omfang av enkeltutdanninger, når det er institusjonene som søker NOKUT om eller akkrediterer utdanning av et visst omfang. Departementets rolle er å fastsette forskrift om vilkår for å opprette fagskoleutdanninger med omfang mellom 120 og 180 studiepoeng. Departementet foreslår å endre forskriftshjemmelen i tråd med dette. Se forslag til § 4 a første ledd i fagskoleloven.

6.6 Skikkethet og skikkethetsnemnd

6.6.1 Dagens regler

Fagskoleloven § 26 regulerer vurdering av om studenter er skikket for yrket de utdanner seg til. Første ledd gir departementet adgang til å fastsette i forskrift at fagskolene skal vurdere om studentene i bestemte utdanninger skal skikkethetsvurderes. I § 26 femte ledd er departementet gitt adgang til å gi forskrift om vurderingskriterier og saksbehandlingen i saker om skikkethet og klage på vedtak om skikkethet.

6.6.2 Departementets vurdering

Departementet ønsker å samle forskriftshjemlene i ett ledd for å gjøre loven mer ryddig og enkel å lese. Derfor foreslår departementet å omformulere fagskoleloven § 26 første ledd slik at den kun sier noe om skikkethet, og ikke hva som kan fastsettes i forskrift. § 26 femte ledd blir dermed en ren forskriftshjemmel. Departementet har foreslått samme formulering i tilsvarende bestemmelse i forslag til ny universitets- og høyskolelov, jf. Prop 126 L (2023-2024).

Departementet foreslår å gjøre noen språklige endringer i forskriftsbestemmelsen i fagskoleloven § 26 første ledd slik at den blir mer lik forslaget til ny universitets- og høyskolelov. Videre foreslår departementet å presisere at departementet også kan fastsette regler om skikkethetsnemnd i forskrift.

6.6.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å endre fagskoleloven § 26 i tråd med forslag i ny universitets- og høyskolelov, jf. Prop 126 L (2023-2024), og ta ut bestemmelsen om at departementet kan fastsette i forskrift at bestemte utdanninger skal være omfattet av skikkethetsvurdering. Dette innebærer at første ledd kun sier noe om hva skikkethet er og når skikkethetsvurdering skal foretas, og ikke lenger er en forskriftshjemmel. Videre foreslår

departementet å tydeliggjøre forskriftshjemmelen i fagskoleloven § 26 femte ledd som følge av at første ledd er foreslått endret, og presisere her at departementet har adgang til å fastsette regler om skikkethetsnemnd i forskrift.

Se forslag til fagskoleloven § 26 første og femte ledd.

6.7 Falske dokumenter ved søknad om opptak og om godkjenning av utenlandsk utdanning

6.7.1 Dagens regler

Fagskoleloven § 7 tredje ledd pålegger den som behandler søknad om generell godkjenning av utenlandsk utdanning, å politianmelde bruk av falske vitnemål eller andre falske dokumenter. Bestemmelsen sier ikke noe om hvilke konsekvenser bruk av falske dokumenter får for en godkjenningssøknad. Det kan sies å følge av alminnelig forvaltningsrett at slik bruk ikke er lovlig, da en godkjenning gitt på grunnlag av falske dokumenter vil være ugyldig og skal etter forvaltningsloven § 35 annulleres.

Fagskoleloven § 16 a om bruk av falske dokumenter ved opptak til fagskoleutdanninger regulerer i tredje ledd konsekvensene av slik bruk. Fagskolen skal blant annet vurdere en karantenetid på inntil ett år. Videre fastsetter bestemmelsen hvem som kan fatte vedtak om inndragning og om karantenetid: Vedtakskompetansen er lagt til styret selv eller klagenemnden ved fagskolene, og det er satt krav til to tredjedels flertall. Det er uklart om dette innebærer at Samordna opptak ikke kan fatte slike vedtak.

6.7.2 Departementets vurdering

Departementet mener det er behov for å klargjøre hvilke regler som skal gjelde ved bruk av falske dokumenter ved søknad om generell godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning og ved opptak. Dette er regler som kan få store konsekvenser for den det gjelder, og som derfor må være tydelige. Klare rammer for hva forvaltningsorganene som behandler søknader om generell godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning og søknader i Samordna opptak skal og kan gjøre når det forekommer falske dokumenter, er viktig for effektiv håndtering av slike saker. Begge disse oppgavene ligger i dag hos Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse.

Videre mener departementet at det er hensiktsmessig ta inn i fagskoleforskriften § 43 at den nasjonale klagenemnda også skal behandle klager over vedtak om inndragning, annullering og karantenetid fra så vel fagskolene som fra Samordna opptak og fra forvaltningsorganet som behandler godkjenning av utenlandsk utdanning etter fagskoleloven § 7 og § 16 a. Dette vil sikre samordnet praksis for disse sakene.

6.7.3 Departementets forslag

Departementet foreslår

- å foreslå et nytt tredje ledd i fagskoleloven § 7 for å tydeliggjøre konsekvensene av bruk av falske vitnemål eller andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt av falske institusjoner. Se forslag til § 7 nytt tredje ledd i fagskoleloven
- å tydeliggjøre i fagskoleloven § 16 a at et opptak gitt ved bruk av falske vitnemål mv. skal annulleres, og at kravene til hvem som skal fatte slike vedtak og kravet til to tredjedelers flertall gjelder når en fagskole behandler slike saker. Forvaltningsorganet med ansvar for det samordnede opptaket fatter slike vedtak på vanlig måte. Se forslag til endring i § 16 a i fagskoleloven
- å foreslå et tillegg til fagskoleforskriften § 43 slik at den nasjonale klagenemnda også skal behandle klager over vedtak om inndragning, annullering og karantenetid fra fagskolene, fra Samordna opptak og fra forvaltningsorganet som behandler godkjenning av utenlandsk utdanning etter fagskoleloven § 7 og § 16 a. Se forslag til fagskoleforskriften § 43, ny bokstav a og c.

6.8 Behandling av personopplysninger

6.8.1 Dagens regler

Det er ingen regler om fagskolenes behandling av personopplysninger i fagskoleloven i dag. Fagskoleloven § 42 gir behandlingsgrunnlag for en database for statistikk om fagskoleutdanning. Øvrig regulering er fastsatt i fagskoleforskriften.

Fagskoleforskriften § 4 regulerer fagskolenes behandling av personopplysninger.

Fagskolene kan behandle personopplysninger om søkere og studenter når formålet er å ivareta den registrertes rettigheter, eller når det er nødvendig for å utføre skolens oppgaver og plikter etter fagskoleloven.

Videre kan fagskolene behandle opplysninger som er innhentet fra andre når det er nødvendig for formålet som nevnt over. Det gjelder opplysninger om navn, fødsels/D-nummer og karakterer fra annen opplæring og utdanning. Opplysningene kan hentes fra offentlige myndigheter, offentlige systemer for vitnemål og statlige, fylkeskommunale og private utdanningsinstitusjoner.

Fagskoler har hjemmel til å behandle opplysninger om helse, sosiale forhold og andre sensitive opplysninger, dersom studenten selv har gitt opplysningene eller samtykket til at skolen kan innhente disse. Typiske opplysninger som kan behandles er for eksempel helseopplysninger i forbindelse med behov for tilrettelegging av eksamen eller undervisning, søknad om permisjon eller tilrettelegging ved graviditet og fødsel mv. Det er presisert at samtykkekravet ikke gjelder når slike opplysninger er nødvendig for å behandle saker om skikkethet etter fagskoleloven § 26.

Etter § 4 fjerde ledd kan fagskolene benytte automatisert saksbehandling i sine systemer. Den personen som vedtaket retter seg mot, kan kreve at vedtaket overprøves manuelt.

Etter § 4 femte ledd kan fagskolene motta og behandle politiattester elektronisk i de tilfeller det er krav om at studenten leverer politiattest.

Fagskoleforskriften § 5 regulerer behandling av personopplysninger i det samordnede opptaket. Etter første ledd kan Samordna opptak behandle personopplysninger om en søker ved behandling av søknad om opptak til fagskoleutdanning i det samordnede opptaket. Andre ledd viser til at andre til fjerde ledd i § 4 gjelder tilsvarende for behandling av personopplysninger i det samordnede opptaket.

6.8.2 Departementets vurdering

Departementet mener det er behov for å ha en overordnet regulering med hjemmel til å behandle personopplysninger i fagskoleloven, og å beholde detaljregulering i forskriften. Fagskolene kan i dag ikke drives uten å behandle personopplysninger om studentene i et digitalt verktøy. De har slik et behandlingsgrunnlag i fagskoleloven § 9, med nærmere regulering i fagskoleforskriften § 4. En egen bestemmelse i fagskoleloven vil bidra til at regelverket oppfyller grunnleggende prinsipper for behandling av personopplysninger, og ivaretar personvernforordningens krav om klar og tydelig hjemmel. Forslagene samsvarer med tilsvarende bestemmelser i forslaget til ny universitets- og høyskolelov.⁸

6.8.2.1 Fagskolenes behandling av personopplysninger

Departementet foreslår å flytte innholdet i fagskoleforskriften § 4 første og tredje ledd til loven, med noen språklige og strukturelle endringer, samt å gi hjemmel til å fastsette regler i forskrift slik at bestemmelsen gir supplerende rettsgrunnlag for å behandle personopplysninger om søkere og studenter. Rammene for hva fagskolene konkret kan behandle av opplysninger ligger i hva som er nødvendig for å ivareta den registrertes rettigheter eller å utføre skolens oppgaver.

Departementet mener det er behov for å klargjøre regelen om behandling av særlig kategori personopplysninger («helse, sosiale forhold og andre sensitive opplysninger»). Videre bør ikke ordet samtykke brukes fordi det kan forveksles med samtykke som behandlingsgrunnlag etter personvernforordningen. Departementet foreslår derfor å justere nåværende regler for behandling av sensitive personopplysninger. Forslaget innebærer å ta inn i første punktum at det også kan behandles personopplysninger etter artikkel 9 og 10 i forordningen, og så ta inn vilkårene for slik behandling i andre og tredje punktum. Dette vil gi klarere regler, som er bedre i samsvar med personvernforordningen. Henvisningen til personvernforordningen tydeliggjør også at disse reglene utgjør rammen for hva fagskolene kan behandle. Artikkel 9 omhandler det som kalles særlige kategorier av personopplysninger, i nåværende fagskoleforskrift § 4 kalt sensitive personopplysninger. Artikkel 10 regulerer opplysninger om straffedommer og lovovertridelser.

Departementet foreslår to alternative vilkår for bruk av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. For det første kan de behandles dersom den registrerte personen selv har gitt opplysningene eller har gitt tillatelse til å innhente dem.

⁸ Forslag til ny universitets- og høyskolelov, se Prop. 126 L (2022–2023).

Dette er ofte nødvendig for eksempel ved behandling av søknader om tilrettelegging på grunn av helsemessige forhold. For det andre kan de behandles dersom slike opplysninger er mottatt fra andre enn den registrerte, og det er nødvendig for å behandle saker etter fagskoleloven §§ 25 og 26. Dette vil gjelde blant annet ved vurdering av en students skikkethet og ved bortvisning og utestenging.

Departementet vurderer det som mer hensiktsmessig at reglene om hvilke typer opplysninger som kan innhentes, og fra hvem, reguleres i forskrift i stedet for lov. Det samme gjelder regulering av automatisert saksbehandling. Departementet foreslår å videreføre innholdet i dagens regler i forskriften. Departementet foreslår videre en hjemmel i loven for departementet til å fastsette forskrift om institusjonenes behandling av personopplysninger.

Departementet foreslår å ikke videreføre reguleringen av behandlingsgrunnlag for politiattester i fagskoleforskriften § 4. Fagskolene vil ha behandlingsgrunnlag for personopplysningene i politiattester i den generelle hjemmelen som foreslås, så langt det er lovpålagt at søkere og studenter skal levere politiattester etter bestemmelsene om politiattest i loven og forskriften.

6.8.2.2 Behandling av personopplysninger i det samordnede opptaket

Departementet foreslår å flytte deler av innholdet i fagskoleforskriften § 5 om behandling av personopplysninger i det samordnede opptaket, til en egen paragraf i loven. Det foreslås noen språklige og strukturelle endringer, og å gi hjemmel til å fastsette regler i forskrift, slik at bestemmelsen gir supplerende rettsgrunnlag for å behandle personopplysninger i det samordnede (nasjonale) opptaket etter fagskoleloven § 16 tredje ledd. Rammene for hva den nasjonale opptakstjenesten konkret kan behandle av opplysninger, er begrenset av hva som er nødvendig for å gjennomføre opptaket.

Departementet foreslår at adgangen til å behandle personopplysninger etter personvernforordningen artikkel 9 og 10 (særlig kategori personopplysninger) videreføres ved at den tas inn i denne paragrafen. I opptaket kan det blant annet være relevant å behandle opplysninger om søkerens helse, og i tillegg er det for flere utdanninger nødvendig å levere politiattest. Det skal gjelde samme begrensning som i dag om at disse opplysningene bare kan behandles når de er gitt av søkeren, eller at søkeren har gitt tillatelse til å innhente opplysningene. Departementet foreslår videre at reguleringen av hvilke personopplysninger som kan behandles, om bruk av automatisert saksbehandling, om tilgang og videre bruk, mv., beholdes i forskrift. Endringene innebærer ingen realitetsendringer.

Forslaget gir den nasjonale opptakstjenesten supplerende rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger. Fagskolene vil ha tilsvarende supplerende rettsgrunnlag i ny § 39 a i fagskoleloven.

Departementet foreslår videre at fagskoleloven § 16 tredje ledd som gir hjemmel til å fastsette ulike regler om selve opptaket, flyttes inn som første ledd i denne paragrafen. Da

blir det en samlet paragraf som omhandler regler om gjennomføring av opptak, og § 16 vil bare handle om opptakskrav.

6.8.3 Departementets forslag

6.8.3.1 Fagskolenes behandling av personopplysninger

Departementet foreslår

- å flytte til loven og videreføre reglene i forskriften § 4 første ledd som gir hjemmel for fagskolene til å behandle personopplysninger så langt det er nødvendig for å utføre fagskolens oppgaver etter loven. Se forslag til ny § 39 a første ledd første punktum i loven
- å flytte og videreføre, med litt justering, reglene i forskriften § 4 tredje ledd om behandling av særlig kategori personopplysninger (helseopplysninger mv.) til loven. Se forslag til ny § 39 a første ledd andre punktum
- å fastsette en hjemmel til å fastsette forskrift om behandling av personopplysninger i loven. Se forslag til ny § 39 a andre ledd
- å videreføre i forskriften, med noen språklige endringer, reglene om hvilke personopplysninger som kan innhentes og fra hvor, og at fagskolene kan fatte vedtak ved helt eller delvis automatisert saksbehandling. Se forslag til endringer i fagskoleforskriften § 4.

6.8.3.2 Behandling av personopplysninger i det samordnede opptaket

Departementet foreslår

- å fastsette en egen paragraf i fagskoleloven om gjennomføring av studentopptak, og å flytte gjeldende fagskolelov § 16 tredje ledd dit. Se forslag til ny § 16 b første ledd
- å flytte til loven og videreføre reglene i forskriften § 5 første ledd og, med noe justering, reglene i forskriften § 5 andre ledd. Disse reglene gir hjemmel for institusjonene til å behandle personopplysninger, inkludert behandling av særlig kategori personopplysninger (helseopplysninger mv.), når formålet er å behandle søknader om opptak i det samordnede opptaket. Se forslag til ny § 16 b andre ledd
- å fastsette en hjemmel til å fastsette forskrift om behandling av personopplysninger i loven. Se forslag til ny § 16 b tredje ledd
- å fastsette i forskriften en bestemmelse som, med noen språklige endringer, viderefører reglene om hvilke personopplysninger som kan innhentes og fra hvor, og at den nasjonale opptakstjenesten kan fatte vedtak ved helt eller delvis automatisert saksbehandling, og om behandlingsansvaret. Se forslag til endringer i fagskoleforskriften § 5.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

7.1 Institusjonsakkreditering

En utvidelse av ordningen med akkreditering til å inkludere institusjonsakkreditering kan på kort sikt føre til større pågang med søknader fra fagskolene til NOKUT. Det vil være langt mer omfattende å behandle søknader om institusjonsakkreditering enn søknader om akkreditering av enkeltutdanninger, og mer omfattende enn å behandle søknader om fagområdeakkreditering. I forbindelse med søknadsprosessen for institusjonsakkreditering vil fagskolene trolig trenge veiledning fra NOKUT. Fagskolene vil bruke ressurser inn mot arbeidet med søknad om institusjonsakkreditering. Når fagskolene har fått institusjonsakkreditering, vil de kunne spare tid ved at de ikke trenger å søke NOKUT om akkreditering av enkeltutdanninger og vente på søknadsbehandlingen. Men de vil ikke spare ressurser, fordi de vil måtte akkreditere utdanninger selv. På lengre sikt vil ordningen med institusjonsakkreditering ha en positiv effekt på antallet søknader om akkreditering til behandling hos NOKUT. Samtidig vil økte fullmakter for fagskoler med institusjonsakkreditering innebære at NOKUT må bruke mer ressurser på å føre tilsyn med disse fagskolene. Eventuelle økte ressurser til søknadsbehandling skal dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

7.2 Unntak fra reglene i fagskoleloven

Departementet foreslår å endre fagskoleloven slik at departementet kan fastsette forskrift om unntak fra loven av hensyn til den enkelte fagskoleutdanning. Dette åpner for unntak fra loven på de områdene der kravene i fagskoleloven ikke er forenlig med den enkelte fagskoles virksomhet. Dette kan for eksempel gjelde en tilbyder som har en nødvendig organisering som ikke oppfyller kravene i fagskoleloven, slik som Forsvaret. Tiltaket kan føre til at NOKUT får flere søknader om akkreditering av fagskoleutdanninger i første omgang, og på sikt søknader om fagområdeakkreditering og institusjonsakkreditering. Tiltaket vil dermed ha både administrative og økonomiske konsekvenser for NOKUT. Akkreditering av fagskoleutdanning utløser rett til støtte for studenter i Statens lånekasse for utdanning.

7.3 Dispensasjon fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring for opptak til fagskoleutdanning

Departementet foreslår at fagskoleloven skal åpnes for at det i særskilte tilfeller kan fastsettes unntak fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring. Den enkelte fagskole må vurdere søkerens kvalifikasjoner ut fra det faget søkeren ønsker å studere, og finne frem til egnede fremgangsmåter for slike vurderinger. Omfanget av søkere til fagskoleutdanninger som vil søke om unntak fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring etter bestemmelsen er trolig svært begrenset. Tiltaket vil medføre begrensede økonomiske og administrative konsekvenser for den enkelte fagskole og må dekkes innenfor fagskolens gjeldende økonomiske rammer.

7.4 Permisjon og forbud mot gjengjeldelse ved varslng

Departementet foreslår å innføre en overordnet nasjonal regel om permisjon for å legge til rette for lik praksis ved fagskolene når det gjelder hvilke permisjonssøknader som innvilges. Tiltaket vil ikke ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Det samme gjelder forslaget om forbud mot gjengjeldelse ved varslng.

7.5 Andre endringer

Endringene i reglene om falske dokumenter og om behandling av personopplysninger innebærer i hovedsak klargjøring av regelverket og vil ikke ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Øvrige forslag til endringer i fagskoleloven er av regelteknisk karakter og er ikke ment å endre dagens regler eller praktiseringen av reglene. Noen av forslagene vil kunne medføre en effektivisering av saksbehandlingen hos NOKUT. Disse forslagene vil derfor ikke ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Eventuelle økte ressurser til søknadsbehandling skal dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

8 Forslag til endringer i lov og forskrift

Der vi endrer i nåværende bestemmelser, er innholdsmessige endringer markert i kursiv.

8.1 Lov om høyere yrkesfaglig utdanning

I lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) foreslås følgende endringer:

§ 2 nytt andre ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om unntak fra lovens regler for fagskoler, og om hvilke særlige regler som skal gjelde for disse fagskolene.

§ 4 a første ledd skal lyde:

Fagskoleutdanning skal ha et innhold og omfang som tilsvarer inntil to års utdanning på fulltid. Departementet kan, etter søknad fra styret for fagskolen, vedta at det kan gis fagskoleutdanning som i innhold og omfang tilsvarer inntil tre års utdanning på fulltid. Departementet kan gi forskrift om krav til innhold og omfang *for fagskoleutdanninger mellom 120 og 180 studiepoeng.*

Ny § 4 b slik den er foreslått i ny universitets- og høyskolelov § 17-4 *Endringer i andre lover* i Prop. 126 L (2022–2023), med forbehold om at forslaget blir vedtatt av Stortinget:

§ 4 b *NOKUTs myndighet, formål og faglig uavhengige oppgaver*

Formålet med virksomheten til Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen etter denne loven er å bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere yrkesfaglig utdanning. I tillegg skal virksomheten stimulere til kvalitetsutvikling som sikrer fagskoleutdanning av høy kvalitet.

NOKUTs styre er regulert i universitets- og høyskoleloven § 16-4.

NOKUT er faglig uavhengig i følgende oppgaver:

- a. akkreditering av fagområder og fagskoleutdanninger
- b. tilsyn med akkrediterte fagområder og fagskoleutdanninger
- c. evalueringer for å vurdere kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning.

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Akkreditering og kvalitetssikring*

Akkreditering er et vedtak basert på en faglig vurdering av om en fagskole eller en fagskoleutdanning oppfyller vilkår gitt i eller i medhold av denne lov. Akkreditering er et vilkår for å kunne tilby fagskoleutdanning. Akkreditert fagskoleutdanning skal være i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Fagskoler kan på bestemte vilkår få akkreditering for fagområde. Fagskoler som får akkreditering for fagområde, har fullmakt til selv å opprette og legge ned fagskoleutdanninger innenfor disse fagområdene.

Fagskoler kan på bestemte vilkår få institusjonsakkreditering. Fagskoler som får institusjonsakkreditering, har fullmakt til selv å opprette fagskoleutdanninger.

Dersom NOKUT avviser eller avslår en søknad om akkreditering, kan NOKUT i særskilte tilfeller bestemme at fagskolen mister retten til å få behandlet nye søknader om akkreditering i inntil to år.

Fagskoler skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring. Studentevalueringer skal inngå i disse systemene.

Departementet gir forskrift om

- a. vilkår for akkreditering av fagskoleutdanning
- b. vilkår for akkreditering av fagområde
- c. *vilkår for institusjonsakkreditering*
- d. krav til kvalitetssikringssystemer og kvalitetsarbeid
- e. *NOKUTs tilsyn etter § 5 a*
- f. saksbehandlingsregler for NOKUTs *virksomhet*

Ny § 5 a skal lyde:

§ 5 a Tilsyn

NOKUT skal føre tilsyn med fagskolenes kvalitetsarbeid og med at fagskoler *med akkrediterte fagskoleutdanninger, akkrediterte fagområder og institusjonsakkreditering* oppfyller vilkårene for akkreditering.

Fagskoler skal legge forholdene til rette for at NOKUT skal kunne utføre tilsyn. NOKUT kan kreve nødvendige og relevante opplysninger og redegjørelser, og foreta undersøkelser, for å kunne utføre tilsyn.

Dersom en fagskole ikke oppfyller kravene til kvalitetsarbeid eller vilkårene for akkreditering, kan NOKUT pålegge fagskolen å rette dette innen en gitt frist. NOKUT kan i tillegg beslutte at fagskolen samtidig midlertidig kan miste retten til å få behandlet nye søknader om akkreditering av NOKUT og retten til å opprette nye utdanninger.

Dersom fristen for å rette *forholdene er* utløpt og forholdene fortsatt ikke er tilfredsstillende, kan NOKUT *på nytt* vedta at fagskolens adgang til å få behandlet søknad om akkreditering og retten til å opprette nye utdanninger bortfaller. Fagskolen kan kreve et nytt tilsyn ett år etter vedtaket og får igjen mulighet til å søke om akkreditering eller retten til å opprette nye utdanninger dersom NOKUT i tilsynet kommer til at forholdene er tilfredsstillende.

Dersom fristen for å rette *forholdene er* utløpt, og forholdene fortsatt ikke er tilfredsstillende, kan NOKUT trekke tilbake berørte akkrediteringer. Dersom en fagskole mister en akkreditering, kan NOKUT i særskilte tilfeller vedta at fagskolen ikke kan få behandlet en ny søknad om akkreditering før etter en periode på inntil to år. Fagskolens styre skal sikre at de berørte studentene får gjennomført påbegynt utdanning på en tilfredsstillende måte.

§ 7 nytt tredje ledd skal lyde:

Den som har søkt om godkjenning ved å bruke falske vitnemål, andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt fra falske institusjoner, vil få dokumentene inndratt og vil ikke få godkjent utdanningen. Det kan gis en karantenetid i inntil ett år. En godkjenning som er gitt på grunnlag av falske vitnemål mv., skal annulleres. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av departementet, jf. § 20 femte ledd, er klageinstans.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir nytt fjerde og femte ledd.

§ 9 tredje ledd bokstav f skal lyde:

Etablere og sørge for å gjennomføre systematiske kontrolltiltak (internkontroll) som sikrer at virksomheten drives i samsvar med krav gitt i eller i medhold av denne lov, herunder

vilkår for akkreditering. Departementet kan gi forskrift om krav til internkontroll etter første punktum.

§ 15 nytt sjette ledd skal lyde:

En student har rett til å varsle om kritikkverdige forhold ved fagskolen. Gjengjeldelse mot studenten som varsler, er forbudt.

Nåværende sjette ledd blir nytt sjuende ledd.

Nytt § 16 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette at fagskolene i særskilte tilfeller kan gi dispensasjon fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring.

Departementet kan i forskrift fastsette spesielle opptakskrav når dette er nødvendig for gjennomføringen av fagskoleutdanningen eller utøvelse av yrket. Departementet kan i forskrift fastsette krav til studenten som skal gjelde under fagskoleutdanningen når dette er nødvendig for gjennomføringen av fagskoleutdanningen eller utøvelse av yrket. Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingen i saker om spesielle opptakskrav og krav under studiet.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 16 a tredje ledd skal lyde:

Den som har søkt opptak til utdanning etter § 16 ved bruk av falske vitnemål eller andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt fra falske institusjoner, vil få dokumentene inndratt og vil ikke gis opptak til utdanning ved fagskolen i inntil ett år. *Et opptak som er gitt på grunnlag av falske dokumenter mv., skal annulleres.* Vedtak om inndragning og vedtak om karantenetid ved en fagskole skal treffes av styret selv eller institusjonens klagenemnd med to tredjedels flertall. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av departementet, jf. § 20 femte ledd, er klageinstans.

Ny § 16 b skal lyde:

§ 16 b Gjennomføring av opptak

Departementet kan gi forskrift om en nasjonal samordning av opptaket til studier ved fagskoler, og om nasjonale opptaksregler, blant annet om opptaksgrunnlag, rangering av søkerne og klagebehandling.

Den nasjonale opptakstjenesten kan behandle personopplysninger om en søker når det er nødvendig for å behandle en søknad om opptak. Personopplysninger som er nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, kan behandles dersom den registrerte har gitt opplysningene eller tillatelse til å innhente dem.

Departementet kan gi forskrift om behandlingen av personopplysninger ved gjennomføring av opptak, blant annet om formålet med behandlingen, om behandlingsansvar, om hvilke personopplysninger som kan behandles, om bruk av automatiserte avgjørelser og om adgangen til innhenting, viderebehandling, utlevering og tilgang til personopplysninger.

Følgende endring gjøres i § 17:

Andre ledd oppheves.

Nåværende tredje ledd blir nytt andre ledd.

Ny § 17 a skal lyde:

§ 17 a Studiepoeng

Studiepoeng er en betegnelse på læringsutbytte og normert studietid. Det gis 60 studiepoeng for læringsutbytte oppnådd på bakgrunn av tilsvarende ett års bestått fagskoleutdanning på heltid. Ett års fagskoleutdanning på heltid tilsvarer normalt ti måneder.

Er fagskoleutdanningen inndelt i emner, skal hvert emne tildeles studiepoeng etter den relative vekten det har i arbeidsbelastning for studentene og læringsutbytte innenfor utdanningen. Studiepoeng skal brukes ved vurdering av godskrivning av utdanning mellom fagskoler og i karakterutskrifter for gjennomførte emner fra fagskoleutdanning.

Antallet oppnådde studiepoeng skal fremgå av vitnemål og annen dokumentasjon for fullført fagskoleutdanning.

§ 26 første ledd skal lyde:

Fagskolen skal gjennom hele utdanningen gjøre en løpende skikkethetsvurdering av alle studenter som er omfattet av kravet om slik vurdering. Fagskolen fastsetter i forskrift hvilke utdanninger som er omfattet av skikkethetsvurdering. En skikkethetsvurdering skal vise om en student har de nødvendige forutsetningene for å kunne utøve et yrke.

§ 26 femte ledd skal lyde:

Departementet gir forskrift om skikkethetsvurdering, blant annet om kriterier for vurderingen og saksbehandlingen i skikkethetssaker, og om skikkethetsnemnd.

§ 28 første og andre ledd skal lyde:

En gravid student har rett til utsatt eksamen hvis eksamensdatoen er i perioden mellom tre uker før fastsatt termin dato og seks uker etter fødsel. Barnets andre forelder har rett til utsatt eksamen hvis eksamensdatoen er innenfor to uker etter fødselen.

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om rett til utsatt eksamen på grunn av fødsel.

En student som får barn under utdanningen, har rett til permisjon fra utdanningen under svangerskapet og til omsorg for barn. I permisjonsperioden har studenten fortsatt status som student ved fagskolen og har rett til å gjenoppta utdanningen på samme nivå som før *permisjonen*. *Bestemmelsene* i arbeidsmiljøloven §§ 12-1 til 12-5 og § 12-7 gjelder så langt de passer.

Ny § 28 a skal lyde:

§ 28 a Permisjon fra utdanning

Studenter har rett til permisjon fra utdanningen når de er i tjeneste etter forsvarsloven § 17, når de har verv i studentpolitiske eller folkevalgte organer, og når det foreligger andre særlige grunner. Studentene skal få permisjon så lenge behovet tilsier det, og behovet må kunne dokumenteres.

I permisjonsperioden har studenten fortsatt studierett og rett til å gå opp til eksamen ved fagskolen.

Fagskolene kan gi forskrift om permisjon.

Ny § 39 a skal lyde:

§ 39 a Fagskolenes behandling av personopplysninger

Fagskolene kan behandle personopplysninger om søkere og studenter når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter denne loven. Fagskolene kan behandle personopplysninger som er nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10 dersom det er nødvendig for å behandle saker etter §§ 25 og 26, eller den registrerte har gitt opplysningene eller tillatelse til å innhente dem.

Departementet kan gi forskrift om fagskolenes behandling av personopplysninger, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles, bruk av automatiserte avgjørelser og om innhenting, viderebehandling, utlevering og tilgang til personopplysninger.

8.2 Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning

Ny § 4 skal lyde

§ 4 Fagskolenes behandling av personopplysninger

Fagskolene kan innhente opplysninger om navn, fødselsnummer, midlertidig fødselsnummer, D-nummer, arbeidserfaring og vitnemål og annen dokumentasjon på oppnådd kompetanse fra andre offentlige myndigheter, offentlige systemer for vitnemål, statlige, fylkeskommunale og private utdanningsinstitusjoner, når dette er nødvendig for å ivareta søkeren eller studentens rettigheter eller utføre skolens oppgaver.

Fagskolene kan fatte vedtak ved helt eller delvis automatisert saksbehandling i sine systemer. Den personen som vedtaket retter seg mot, kan kreve at vedtaket overprøves manuelt.

Ny § 5 skal lyde

§ 5 Behandling av personopplysninger i det samordnede opptaket

Den nasjonale opptakstjenesten kan innhente opplysninger om navn, fødselsnummer, midlertidig fødselsnummer, D-nummer, arbeidserfaring og vitnemål og annen dokumentasjon på oppnådd kompetanse fra andre offentlige myndigheter, offentlige systemer for vitnemål, statlige, fylkeskommunale og private utdanningsinstitusjoner, når formålet å behandle søknad om opptak til fagskoleutdanning ved fagskoler som deltar i det samordnede opptaket etter § 3.

Den nasjonale opptakstjenesten kan fatte vedtak ved helt eller delvis automatisert saksbehandling. Den personen som vedtaket retter seg mot, kan kreve at vedtaket overprøves manuelt.

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse er behandlingsansvarlig for den nasjonale opptakstjenesten.

§ 7 tredje ledd skal lyde:

Realkompetansevurdering kan ikke foretas for opptakskrav fagskolene har fastsatt som gjelder yrkesgodkjenning, autorisasjon eller sertifisering etter annen lovgivning. *Det kan heller ikke gis dispensasjon fra slike opptakskrav, jf. § 7b.*

Ny § 7b Dispensasjon fra det generelle opptakskravet om fullført og bestått videregående opplæring

Fagskolene kan i særskilte tilfeller gjøre unntak fra kravet om bestått fag- eller svennebrev, treårig yrkesfaglig opplæring eller generell studiekompetanse. Vilåret for slik dispensasjon er at søkeren kan dokumentere at det på grunn av varig sykdom, funksjonshemming eller liknende har vært umulig å oppfylle alle kravene som normalt må være oppfylt for å kunne fullføre og bestå videregående opplæring.

Fagskolen må vurdere kvalifikasjonene ut fra utdanningen søkeren ønsker å ta, og finne fram til egnede framgangsmåter for slike vurderinger. Søkeren må ha nødvendige faglige forutsetninger for å gjennomføre den aktuelle utdanningen uten å ha relevant kompetanse fra videregående opplæring.

§ 39 oppheves.

§ 43 Virkeområde

Bokstav a og c skal lyde:

- a. fagskoleloven § 7 om inndragning, annullering og karantenetid*
- c. fagskoleloven § 16 a om inndragning, annullering og karantenetid*

Nåværende bokstav a blir ny bokstav b, nåværende bokstav b til f blir bokstav d til g.

§ 47 femte ledd oppheves.

§ 48 fjerde ledd oppheves.

§ 54 skal lyde:

§ 54 *NOKUTs myndighet til å fastsette utfyllende bestemmelser*

NOKUT kan fastsette utfyllende bestemmelser til denne forskrift om

- a. vilkår for akkreditering av fagskoleutdanning
- b. vilkår for akkreditering for fagområde
- c. vilkår for institusjonsakkreditering*
- d. krav til fagskolenes system for kvalitetssikring av utdanningen og krav til fagskolenes kvalitetsarbeid
- e. saksbehandlingsregler for NOKUTs akkrediteringsarbeid, tilsyn med fagskolenes kvalitetsarbeid og med kvaliteten i fagskoleutdanninger og i akkrediterte fagområder.